

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Кафедра олімпійського, професійного та адаптивного спорту

**ІНДИВІДУАЛЬНА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
УКРАЇНСЬКИХ ФЕХТУВАЛЬНИЦЬ НА ШПАГАХ ВИСОКОЇ
КВАЛІФІКАЦІЇ В ОСОБИСТИХ ТА КОМАНДНИХ ЗМАГАННЯХ**

дипломний проект зі спеціальності 6.010202«Спорт (за видами)»

Студентка:

41 групи факультету спорту

Свистіль Юлія Володимирівна

Науковий керівник:

канд. наук з фіз. виховання та
спорту, ст. викл,

О.Р. Задорожна

Робота захищена на засіданні ДЕК

з оцінкою « _____ »

Протокол ДЕК від « ___ » _____ 2016 р.

Робота розглянута і рекомендована на

засіданні каф. олімпійського

професійного та адаптивного спорту

Протокол № ___ від « ___ » _____ 2016 р.

Зав. кафедри _____ Бріскін Ю.А.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ I. ЗМАГАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ФЕХТУВАННІ В ОСОБИСТИХ ТА КОМАНДНИХ ЗМАГАННЯХ	9
1.1. Особливості змагальної діяльності у фехтуванні.....	9
1.2. Відмінності змагальної діяльності фехтувальників в особистих та командних змаганнях.....	15
1.3. Особливості підготовки фехтувальниць на шпагах до виступів особистих та командних змаганнях	18
РОЗДІЛ II. МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	30
РОЗДІЛ III. РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ФЕХТУВАЛЬНИЦЬ ПРОТЯГОМ СЕЗОНУ 2014-2015 РОКУ.....	32
3.1 Індивідуальні показники результативності спортсменок збірної команди України в особистих змаганнях.....	32
3.2 Індивідуальні показники результативності спортсменок збірної команди України в командних змаганнях.....	44
3.3. Порівняльний аналіз індивідуальних результатів спортсменок збірної команди України протягом сезону 2014-2015 в особистих та командних змаганнях.....	54
ВИСНОВКИ.....	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	58
ДОДАТКИ.....	64

Індивідуальна результативність змагальної діяльності українських фехтувальниць на шпагах високої кваліфікації в особистих та командних змаганнях. Свистіль Юлія. Львівський державний університет фізичної культури.

Анотація. У дипломній роботі проаналізовано зміст і структуру наукових досліджень щодо результативності змагальної діяльності в особистих та командних змаганнях з фехтування. Мета дослідження: з'ясувати індивідуальну результативність висококваліфікованих українських фехтувальниць на шпагах в особистих та командних змаганнях.

За результатами досліджень було визначено індивідуальну результативність спортсменок збірної України протягом змагального сезону 2014-2015р. на прикладі міжнародних змагань (серій Гран-прі, етапів кубку світу, чемпіонат Європи та світу). Визначено та охарактеризовано отримати дані, які можуть бути використанні при плануванні підготовки кваліфікованих спортсменок у фехтуванні на шпагах.

Ключові слова : фехтування, змагання, результативність, планування.

Индивидуальная результативность соревновательной деятельности украинских фехтовальщиц на шпагах высокой квалификации в личных и командных соревнованиях. Свыстиль Юлия. Львовский государственный университет физического культуры.

Аннотация. В дипломной работе проанализировано содержание и структуру научных исследований относительно результативности соревновательной деятельности в личных и командных соревнованиях по фехтованию. Цель исследования: Выяснить индивидуальную результативность высококвалифицированных украинских фехтовальщиц на шпагах в личных и командных соревнованиях.

По результатам исследований была определена индивидуальная результативность спортсменок Украины в течении соревновательного сезона 2014-2015г. на примере международных соревнований (серий Гран-При, этапов кубка мира, чемпионатов Европы и мира). Определено и охарактеризовано полученные данные, которые могут быть использованы при планировании подготовки квалифицированных спортсменок по фехтованию на шпагах.

Ключевые слова: фехтование, соревнования, результативность, планирование.

Individual effectiveness of contention activity of the Ukrainian fencers is on the epee of high qualification in the personal and team competitions. Svystil Yulia. Lviv state university of physical culture.

Annotation. In this diploma work was analyzed the content and structure of scientific research on the effectiveness of competitive activity in personal and team competitions in fencing. Research goal: determine the performance of individual skilled Ukrainian fencers in epee individual and team competitions.

By results of researches it was determined the individual performance of the athletes of the Ukrainian team during the competitive season 2014-2015. for example, in international competitions of the (Grand Prix series, world Cup, European championship and world). Identified and characterized too the data that can be used for planning the training of qualified athletes in fencing words.

Keywords : fencing, competitions, performance, planning.

ВСТУП

Актуальність. Характерною особливістю розвитку фехтування в межах олімпійської програми на сучасному етапі є збільшення кількості команд та учасників у змаганнях. Це зумовлює наявність жорсткої конкуренції і, відповідно, підвищених вимог до усіх сторін підготовки спортсменів, а також подолання перешкод на шляху до завоювання медалей вищого ґатунку [6, 38].

У підготовці спортсменів до змагань яких тактична підготовка разом з технічною, фізичною і психічною є передумовою результативності висококваліфікованих фехтувальників, здатних представляти свою країну на змаганнях міжнародного рівня [15, 16, 20, 46,47].

Фехтування має різносторонній вплив на спортсмена і розкриває його фізичні, психічні якості та визначає вміння до засвоєння нових рухів . На сучасному етапі розвитку фехтування актуально вивчати як індивідуальні, так і командні змагання, що проводяться з урахуванням основних вимог організаційного та технічного регламенту міжнародної федерації фехтування [19, 25, 39, 40, 48].

Вміння спортсмена максимально реалізувати себе в особистих та командних поєдинках є важливим завданням підготовки у фехтуванні. Враховуючи особливості проведення змагань з фехтування, варто зазначити, що у поєдинках в особистих змаганнях та поєдинках у командних змаганнях з одним і тим самим суперником можуть використовуватися різні тактичні схеми. [31, 32, 42, 43]. Якщо в особистих змаганнях спортсмен розробляє власну тактику взаємодії із суперниками, процес ведення їх спортивної боротьби у якій успіх залежить лише від спортсмена, то успіх у командних змаганнях залежить від досягнутого рівня взаємодії спортсменів, їх взаєморозуміння, міжособистісних стосунків у команді та розуміння взаємної відповідальності за результат [12, 35,36].

Важливою умовою в командних змаганнях є забезпечення реалізації індивідуальних можливостей спортсмена [28,29]. Проте не з'ясованими залишаються дані стосовно результативності виступів висококваліфікованих спортсменок у особистих та командних змаганнях з фехтування на шпагах.

Від того наскільки зможе спортсмен реалізувати свої можливості та свої якості в тих чи інших конкретних змагальних умовах, здебільшого залежить його спортивна кар'єра та спортивні результати в особистих та командних змаганнях, що вказує на перспективи досліджень у цьому напрямі.

Зв'язок з науковими темами та планами. Виконання дипломної роботи передбачається за темою № 2.9 «Індивідуалізація тренувального процесу кваліфікованих єдиноборців» Зведеного плану науково-дослідницької роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011–2015 рр.

Мета дослідження. З'ясувати результативність висококваліфікованих фехтувальниць України на шпагах в особистих та командних змаганнях.

Завдання дослідження:

1. Визначити результативність висококваліфікованих фехтувальниць на шпагах України в особистих змаганнях.
2. Визначити результативність висококваліфікованих фехтувальниць на шпагах України в командних змаганнях.
3. З'ясувати відмінності результативність фехтувальниць на шпагах в змагальній діяльності особистих та командних змагань.

Об'єкт дослідження: змагальна діяльність висококваліфікованих фехтувальниць на шпагах.

Предмет дослідження: результативність висококваліфікованих фехтувальниць на шпагах в особистих та в командних змаганнях.

Методи дослідження:

1. Теоретичний аналіз та узагальнення.
2. Аналіз документальних матеріалів (протоколи змагань).
3. Методи математичної статистики.

Наукова новизна:

- Удосконалено дані про результативність висококваліфікованих фехтувальниць-шпажисток України в особистих та командних змаганнях.
- Удосконалити дані щодо порівняльної ефективності виступів висококваліфікованих фехтувальниць-шпажисток збірної команди України в особистих та командних змаганнях міжнародного рівня.
- Набули подальшого розвитку знання щодо участі висококваліфікованих фехтувальниць на шпагах України в особистих та командних змаганнях.

Практичне значення. Отримати дані можуть бути використанні при плануванні підготовки кваліфікованих спортсменок у фехтуванні на шпагах, а також накопиченні інформації для удосконалення матеріалів лекцій з дисципліни «Теорія і методика обраного виду спорту (фехтування)».

РОЗДІЛ І

ЗМАГАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ФЕХТУВАННІ В ОСОБИСТИХ ТА КОМАНДНИХ ЗМАГАННЯХ

1.1. Особливості змагальної діяльності у фехтуванні

Фехтування – спортивне одноборство, в якому два спортсмени змагаються один з одним для виявлення переможця у поєдинку, використовуючи при цьому фізичну силу та холодною спортивну зброю (рапіру, шпагу або шаблю). Цей вид спорту був включений до програми усіх Ігор Олімпіад, починаючи з 1896 року. Змагання з фехтування проводяться для чоловіків та жінок на усіх видах зброї у індивідуальній та командній першості. Але у фехтуванні навіть у командних змаганнях поєдинки спортсмени проводять один на один.

Організація та проведення змагань з фехтування проходить згідно з правилами, розробленими Міжнародною федерацією фехтування, за якими ведення поєдинків зумовлюють умови для максимальної реалізації психічних та фізичних можливостей спортсменів, демонстрації та зіставлення рівня їх тренуваності, досягнення вищих результатів на основі доданих підсумків серії поєдинків [4, 5].

Змагальна діяльність фехтувальників має ряд особливостей, що відображають загальні умови одноборства в турнірі, поєдинку, окремих ситуаціях, наприклад:

- багатоетапність боротьби з мінливими її кількісними параметрами і рівнем напруженості, несподіваними перервами;
- постійне виникнення ситуацій, які потребують граничного напруженнями, успішність прийомів в яких безпосередньо впливає на перемогу або поразку в поєдинку;

- гострою особистою боротьбою учасників в ході поєдинку, що обумовлено безпосереднім впливом на супротивника з метою досягнення бажаного спортивного результату.

Разом з тим, для аналізу техніко-тактичних складових майстерності фехтувальників необхідний облік конкретних положень, що визначають вибір, підготовку та застосування бойових прийомів, найважливішими серед яких є:

- різнорівнева значимість факторів, що визначають тактичну сутність прийомів та ситуацій у поєдинку;

- довільний вибір нападів та захистів, способів підготовки у різноманітних ситуаціях і широких можливостях взаємне використання їхніх різновидів;

- альтернативність тактичного пошуку при виборі різновидів нападу і протидії нападів противника в умовах навмисного прийняття тактичних рішень;

- несподіваність і непередбачуваність кількості ситуацій що можуть виникнути, успішність прийомів яка заснована на проявах спеціальних властивостей спортсменів;

- кількісна і ситуаційна невизначеність використання тактичних рішень та прийомів, прийнятих у поєдинку на рівні передбачення або рухового реагування;

- невизначеність у поєдинку вихідних дистанцій та їх змін в ході сутичок;

- варіативність нападів та захистів при типових вихідних, фазових і кінцевих положеннях.

Не завжди спортсмен, який демонструє високі результати і особистих змаганнях, однаково успішно виступає у командному заліку.

Змагальна діяльність фехтувальників в особистих та командних змаганнях відрізняється рядом ознак. В особистих змаганнях спортсмен безпосередньо сам веде боротьбу зі суперником, вирішує як проводити поєдинок. Спортсмен регулює ліміт часу, вирішує скільки йому потрібно нанести уколів для перемоги. В командних змаганнях спортсмен є членом команди і повинен

підлаштовуватись під змагальні умови які склалися в окремій зустрічі. Спортсмен виходить на доріжку і вже не може вирішувати власні наміри, а безпосередньо веде боротьбу в складеній ситуації, яка може визначатися лімітом часу або кількістю уколів які потрібно нанести для перемоги [10, 11, 18].

Дані характеристики змагальної діяльності визначають формування типового складу прийомів, порівняння різновидів прийомів і тактичних компонентів їх підготовки та застосування, проявів рухових і психічних якостей у змаганнях.

Зіставлення об'єктивних характеристик змагальної діяльності та досягнутої підготовленості спортсменів дозволяє контролювати рівень адекватності педагогічних впливів, що відкриває перспективи оптимізації складу і співвідношення використання засобів, методів і умов тренування для підвищення її спеціального рівня.

Для фехтування на шпагах характерні наступні дві особливості: правила змагань дозволяють наносити укол у будь-яку точку суперника та відсутність в правилах бою тактичної правоти (яка присутня у змаганнях на рапірі та шаблі). Основним завданням фехтувальника на шпагах у поєдинку є нанести укол супернику, не отримавши його. Поєдинок на шпагах проходить в постійних спробах нанести укол у руку, на фоні чого бійці виконують глибокий вихід в атаку на віддалені частинні тіла суперника, переважно в тулуб. У фехтуванні на шпагах яскраво виражена боротьба за секунди на випередження, спортсмен повинен ретельно відчувати хід поєдинку, та повинен швидко орієнтуватись в ситуації яка склалась і миттєво реагувати на неї [30, 33,34].

Дії фехтувальників під час поєдинку спрямовані на виконання адекватних рухів з максимальною точністю і швидкістю. Ці параметри рухів тісно пов'язані з можливостями сприйняття простору і часу.

Змагальна діяльність у фехтуванні вимагає від спортсмена реалізації індивідуального потенціалу, зокрема прояву фізичних, психічних якостей, вміння перебудувати свою діяльність в залежності від перебігу подій на

фехтувальній доріжці, які мають суттєві відмінності в особистому та командному заліку. Це все зумовлено тим, що кожен спортсмен намагається приховати власні наміри та реалізувати свою наперед задуману тактичну схему, оперативно вносячи до неї корективи. Але в особистих і командних змаганнях тактичні схеми різні, що вимагає від спортсменів прояву дещо інших якостей в залежності від виду змагань та від ситуації, що складається у поєдинку

Від кожного поєдинку на пряму залежить загальний успіх у змаганнях з цього складається спортивний результат. В свою чергу, успіх поєдинку залежить від успішного вирішення завдань нанесення уколів противнику. Також, не виключають проведення бою з неповною реалізацією спортивних можливостей з врахуванням цього у тактичній схемі ведення поєдинку. У техніці і тактиці фехтування на шпагах в першу чергу реалізовані положення правил змагань, які допускають уколи в любую частину тіла спортсмена за виключенням потилиці (тулуб, руки, маску, ноги) та регламентують можливостями випередження суперника при обопільних уколах на 1/25 долю секунди (0.04-0.05). Крім того, не менш важливе значення відіграє вага зброї (в межах 700 грамів), значні розміри гарди та присудження одночасних уколів обом фехтувальникам. Дані особливості ведення бою чітко виражені в структурі рухів нападів і захистів, тактичних компонентах їх підготовки і застосування, вимогах до нанесення уколів, проявів зорових реакцій та управління зброєю[45].

Для бою на шпагах характерними є дальня дистанція між спортсменами, висока увага до положення та рухів зброї суперника, а також до безпеки своєї озброєної руки і попереду стоячої ноги (так як вони знаходяться ближче до суперника, ніж інші частини тіла), намагання нанести максимально точний укол. При цьому озброєна рука суперника є головною мішенню, що визначає особливе значення швидкості і точності зорової і тактильної реакції фехтувальника, їх спеціалізованості по підвищенню до умов шпажного бою.

Використовуються усі різновиди атак, які звершуються уколом в тулуб, руку, маску, ногу, включаючи атаки з одним фінтом, батманом (захватом) і їх

комбінації. Але переважають прості уколи в руку і атаки з дією на зброю уколом в руку і тулуб, так як їх застосування зменшує перспективи контратаки суперника.

В обороні найбільш розповсюджені контратаки, що представляють бар'єр для атакуючого, який може доповнюватися в подальшому поєдинку захистом та відповіддю. Близькість до суперника озброєної руки і стегна попереду стоячої ноги спортсмена в момент закінчення нападу, а також „мінімум” часу необхідного для випередження, визначили високу результативність повторних атак, контратак та ремізів. Тому невід'ємним компонентом техніки рухів зброєю служить опозиція, особливо в атаках та відповідях [42].

Збільшення можливостей нанесення уколу супернику, по мірі зменшення дистанції в бою, передбачає високу результативність повторних атак і ремізів, відступів з направленою в руку супернику шпагою. Витягнута рука в бою, ефективний прийом протидії атакам, так як суперник ризикує наштовхнутися на наконечник клинка. Озброєна рука з витягнутою вперед шпагою не являється беззахисною, так як прикрита значною величиною гарди. Саме тому атака уколом в руку зазвичай закінчується повторною атакою уколом в тулуб (маску), ремізом в руку (ногу), а контратака в руку спонукає використати захист з відповіддю в тулуб. В свою чергу, після невдалої відповіді в руку, частіше всього застосовуються уколи в тулуб з опозицією, або ремізи в руку.

Різні засоби оборони, серед яких контратаки, захисти і контр-захисти, призводять до збільшення переміщення спортсмена (відступи, зближення, ухили), призводять до частого виникнення ближнього бою. Причому поєдинки у ближньому бою швидкоплинні, і характерні серіями повторних уколів, а також відрізняються певною силовою боротьбою в момент дотикання гардами або сильними сторонами клинків [37].

Велика увага приділяється уколам в руку, та уколам з захлестом, особливо в атаках та контратаках.

Пересування шпажиста мають свої особливості. У бойовій стійці ноги дещо зігнуті, відстань між ними становить приблизно 1,5 стопи, а маневрування по доріжці проходить часто зі схрещуванням ніг.

В атаках, відповідях, та у вихідному положенні зброї яскраво виражені прагнення направити кінець клинка якомога ближче до кисті суперника, та широко використовувати рухи гардою з метою захисту озброєної руки.

В основі техніки і тактики фехтування на шпагах багато спільного з фехтуванням на рапірах. Насамперед це структура рухів зброєю при нанесенні уколів в тулуб, просторово-часові характеристики фінтів, необхідність збереження єдиної площини між плечем, ліктем та кистю в кінцевому положенні захистів, техніки прямих захистів та контр-захистів, а також надзвичайну схожість мають колові верхні захисти.

Тактика бою на шпагах диктує необхідність поєднання захистів з відступами та зближенням. Однак прямі захисти застосовуються в значно більшому об'ємі, ніж напівколові та колові, атаки та відповіді як правило однотемпові та двохтемпові [2,3].

При підготовці атак важливу роль відіграють здібності спортсмена представити напрямок руху власного клинка з урахуванням запланованого напрямку та просторово-часових параметрів оборонних прийомів суперника. Тому атакуючому спортсменові необхідне розуміння тактичної сутності бойових прийомів, що дозволяє уникати зіткнень із захистом та опозицією суперника, оптимізувати вибір найбільш результативних засобів для кожної ситуації, а також швидкість та амплітуду своїх рухів зброєю, довжину пересувань по фехтувальній доріжці тощо.

Одноборство шпажистів відбувається на фоні постійної взаємодії зброєю, що приводить до виникнення багатьох атакувальних сутичок, частіше за все швидкоплинних, при значних труднощах збереження техніки в умовах неочікуваних подовжень дистанції поєдинку. Тому по мірі удосконалення типових прийомів значний час слід приділяти тренуванню різних комбінацій, які складаються як із заздалегідь запланованих рухів, так і вільних імпровізацій

з тренером під час індивідуальних уроків [22, 41].

Для досягнення майстерності у фехтуванні на шпагах необхідні впевнене володіння зброєю, оптимальне співвідношення різновидів атак та протидій атакам (контратак та захистів, ремізів та контр-відповідей). Окрім того, хороша маневреність спортсменів, непередбачуваність нападів, спеціалізованість зорової та тактильної реакції, які забезпечують точність уколів та надійність протидії неочікуваним нападам, створюють передумови для досягнення стабільних спортивних результатів.

1.2 Відмінності змагальної діяльності фехтувальників в особистих та командних поєдинках

Змагальна діяльність фехтувальників має ряд особливостей, що відображають загальні умови одноборства в турнірі та окремих поєдинках. Як в особистому, так і в командному заліку спортсмени змагаються один проти одного. Загальний спортивний результат у командних змаганнях складається із результатів проведених поєдинків, тому від кожного окремого поєдинку безпосередньо залежить загальний успіх учасника змагань.

Змагальна діяльність фехтувальників в особистих та командних змаганнях відрізняється рядом ознак. В особистих змаганнях спортсмен безпосередньо веде боротьбу зі суперником, обирає різноманітні прийоми, контролює ліміт часу, вирішує, скільки йому потрібно нанести уколів для здобуття перемоги. В командних змаганнях він є членом команди і повинен підлаштовуватись під змагальні умови, які склалися в окремій зустрічі. Багато спортсменів легко реалізують себе в індивідуальному виді програми але не можуть реалізувати себе у командних змаганнях, так як вони не можуть реалізувати свій власний потенціал [1, 44].

На сучасному етапі розвитку фехтування актуально розглядати як і індивідуальні, так і командні змагання, оскільки більшість офіційних турнірів,

що проводяться під егідою Міжнародної федерації фехтування, включають обидва різновиди змагань.

Особисті змагання з фехтування відповідно останньої редакції правил, проводяться у два тури. У першому турі змагань спортсменів поділяють на групи по 6-7 чоловік, в залежності від кількості учасників, в середині яких вони змагаються між собою. Поєдинок триває три хвилини, упродовж яких спортсменам необхідно нанести п'ять уколів. Спортсмени можуть завершити поєдинок достроково нанісши уколи до того як закінчиться час, також можливе завершення бою з закінченням часу не доводячи рахунок до п'яти уколів. Бувають поєдинки в яких, при закінченні часу залишається рівний рахунок, тоді спортсменам надається додаткова хвилина поєдинку і кидають так званий жереб-пріоритет, який надається одному із спортсменів в випадку, якщо закінчується час і ніхто не насить укол переможцем стає той хто мав пріоритет [21, 22, 50].

Наступний тур змагань передбачає проведення поєдинків на п'ятнадцять уколів, тривалість яких складає три раунди по три хвилини між ними паузи по одній хвилині відпочинку. Також поєдинок можна завершити достроково, якщо один із спортсменів нанесе першим п'ятнадцять уколів.

Особливістю особистих змагань категорії «Гран-Прі» та етапів Кубка світу є те, що у відповідності до міжнародного рейтингу, кращі шістнадцять спортсменів, які упродовж чергового сезону виступають найбільш вдало, не приймають участі у першому турі змагань (не проводять поєдинки у групах на п'ять уколів), а відразу переходять до туру прямого вибування. Якщо для досягнення перемоги середньостатистичному спортсменові необхідно успішно провести шість-сім поєдинків на п'ять уколів та вісім-дев'ять на п'ятнадцять уколів, то спортсменові з високим міжнародним рейтингом (у міжнародній класифікації він може посідати місце с першого по шістнадцяте) достатньо перемогти у восьми-дев'яти поєдинках на п'ятнадцять уколів [8, 49].

В командних змаганнях кожна країну представляє одна команда, яка складається з чотирьох спортсменів (троє проводять поєдинки, четвертий,

запасний, виходить на заміну). Команди-суперниці визначаються у відповідності до міжнародного рейтингу (рейтинг команди залежить від успішності її виступів у командних змаганнях на турнірах категорії «Гран-Прі» та етапів Кубка світу). Командні зустрічі проводяться на сорок п'ять уколів, де три спортсмени однієї команди по черзі фехтують із спортсменами команди-суперниці. Також у команді існує запасний спортсмен який теж вважається членом команди і зобов'язаний виходити на кожну зустріч в разі якоїсь ситуації під час бою, команда може поміняти одного з бійців на запасного. Кожен поєдинок триває три хвилини до п'яти уколів (загалом одна зустріч включає дев'ять поєдинків). Особливістю командних змагань є можливість завершення зустрічі без доведення рахунку до сорока п'яти уколів. Отже, спортсменам у кожному особистому поєдинку не обов'язково наносити п'ять уколів. Якщо одна з команд значно випереджає іншу за кількістю нанесених уколів, навіть при утриманні вже досягнутого загальнокомандного рахунку команда може здобути перемогу. Таким чином, особиста перемога у кожному поєдинку у командній зустрічі є бажаною, але не обов'язковою, оскільки її результат може суттєво не вплинути на загальнокомандний рахунок. Однак є й протилежні ситуації, коли спортсменові однієї команди, яка програє за кількістю уколів упродовж зустрічі, необхідно наздогнати команду-суперницю у рахунку. У цьому випадку спортсмен може спробувати нанести в особистому поєдинку не п'ять уколів, а більше. Однак навіть при досягненні ним перемоги в особистому поєдинку розрив уколів у загальнокомандному рахунку може залишитись значним. Таким чином, у командній зустрічі перемога в особистому поєдинку носить дещо формальний характер, оскільки її внесок у загальнокомандний рахунок може бути несуттєвим [26, 27].

Слід зазначити, що незважаючи на назву, у командних змаганнях поєдинки між спортсменами проводяться один на один із суперником. За таких умов вимоги до підготовленості спортсмена до виступу в особистих та командних змаганнях є дещо відмінними. Так, у поєдинках в особистих змаганнях та поєдинках у командних змаганнях з одним і тим самим

суперником можуть бути використані дві протилежні тактичні схеми. Якщо в особистих змаганнях спортсмен самостійно розробляє свою стратегію взаємовідносин із суперниками, а успіх спортивної боротьби залежить лише від нього самого, то успіх у командних змаганнях залежить від досягнутого рівня взаємодії спортсменів-партнерів по команді, їх взаєморозуміння, міжособистісних стосунків та розуміння взаємної відповідальності за результат [13, 17].

1.3 Особливості підготовки фехтувальниць на шпагах до виступів в особистих та командних змаганнях

Спеціальні здібності фехтувальника в особистих та командних змаганнях надзвичайно складна багатofакторна система. У деяких видах спорту результат визначається досить вузьким набором якостей (наприклад, швидкісно-силових якостей у важкій атлетиці, спеціальної витривалості в бігу на довгі дистанції), у фехтуванні ж успіху добиваються спортсмени з найрізноманітнішими конституційними особливостями, поєднаннями особистісних властивостей, фізичних і психічних якостей. Пояснюється це тим, що фехтувальники можуть компенсувати свої недоліки в певній фізичній або психічній сфері за рахунок адекватного індивідуального стилю діяльності. Правильно визначити індивідуальні особливості фехтувальника і сформулювати з урахуванням знання цих особливостей індивідуальний стиль діяльності найважливіше педагогічне завдання [37].

Для вивчення особливостей ведення бою фехтувальників високої кваліфікації аналізуються записи і відеозаписи, проведені під час серії міжнародних змагань. Організація й методика тренування у фехтуванні відіграє вирішальну роль у досягненні високого спортивного результату. Значне місце займають питання організації тренувального процесу та вплив на змагальну діяльність фехтувальників [14].

У тренувальному процесі кваліфікованих фехтувальників виділяють такі форми організації занять, як бойова практика, індивідуальний урок, заняття з фізичної і теоретичної підготовки, контрольні й офіційні змагання [7,9].

Бойова практика – це тренування тривалістю від двох і більше годин, у якому спортсмени проводять насичені серії поєдинків з перервами між ними. Спортсмени фіксують проведені поєдинки у протокол і фехтують на певну кількість уколів. Бойовою практикою створюється функціональна підготовленість фехтувальників і регулюється її рівень, оптимізується склад прийомів і тактичних компонентів їх підготовки й застосування у поєдинках.

Індивідуальний урок – це відпрацювання різноманітних прийомів у парі з тренером, регуляція психічного стану, повторення улюблених прийомів, способів їх підготовки у звичних ситуаціях, підготовка до поєдинків з окремим супротивником. Виконання вправ у індивідуальному уроці вимагає значних вольових зусиль, високої активності зорового і тактильного аналізаторів, напруги уваги при сприйнятті і переробці інформації, швидкого осмислення раптово виникаючих ситуацій для прийняття рішень [23].

Теоретична і фізична підготовка включає в себе розбір поєдинків і тактики ведення поєдинків, що найбільше часто зустрічаються (або майбутніх) супротивників (команд). Також використовують аналіз ефективності використовуваних засобів і методів проведення навчального процесу, виконання завдань на самостійне удосконалення й реалізацію тактичних установок в умовах змагань. [16].

Контрольні й офіційні змагання є складовою частиною підготовки і підведення та підвищення рівня підготовленості фехтувальників, засобів і методів тренування. Змагання також використовуються як основний спосіб діагностики підготовленості, об'єктивізації процесу відбору й комплектування команд.

Тренувальним поєдинкам відводять особливу роль в системі підготовки фехтувальників. Тренери багато приділяють уваги словесним установкам перед

поєдинком , які вкрай необхідні в тренуванні для прискорення процесу реалізації в змаганнях досягнутого рівня техніко-тактичної підготовленості. У результаті цілеспрямованого моделювання в тренувальних поєдинків різних бойових ситуацій у фехтувальника сформується здатність варіювати тактику бою з урахуванням ходу змагань і успішно протистояти супротивникам, що використовують у боях при різних ситуаціях. [16,46].

Тренування удосконалює адаптаційні механізми організму спортсмена до високих тренувальних і змагальних навантажень. При цьому процес адаптації до змагальної діяльності характеризується виробленням самого механізму пристосування (станом тренуваності), а також рівнем прояву властивостей під впливом змагального стимулу, що визначає спортивну форму.

Спортивна форма являє собою стан змагальної готовності, що дозволяє максимально проявити наявні можливості, досягнутий рівень тренуваності, чому сприяють чинники реалізації.

Для тренування фехтувальників високої кваліфікації характерне застосування загальноприйнятих у теорії спорту методів спортивної підготовки. Крім методу практичних вправ специфічним методам, що застосовуються в підготовці фехтувальників високої кваліфікації відносяться словесні методи – бесіди, аналіз обговорення, наочні методи – відеозаписи. [40,46].

Аналіз обговорення, відеозаписів поєдинків фехтувальників високої кваліфікації дозволяють встановити типові тактичні характеристики ведення бою, які розглядаються як модельні характеристики, що застосовуються в процесі спортивного вдосконалення спортсменів. Ступінь «неузгодженості» між актуальними показниками, отриманими в певний період підготовки, і модельними відповідно до типової манерою ведення бою характеризує підготовленість спортсмена в даний момент часу, а також вказує найбільш доцільні шляхи вдосконалення конкретних техніко-тактичних прийомів.

У процесі техніко-тактичної підготовки фехтувальників лежить принцип моделювання діяльності спортсмена в змаганнях. У фехтуванні застосовують спеціальні методи, що моделюють змагальний поєдинок ,ситуацію. До них

відносяться тренування без суперника, тренування з умовним суперником, тренування з партнером, тренування із суперником. У процесі тренувань застосовують: повторення прийомів у заданих ситуаціях; нормування кількості (тривалості) серій виконуваних прийомів (дій); комбінація прийомів при спеціалізуванні реагувань; довільне чергування взаємозамінних прийомів у заданих ситуаціях; самостійний вибір і вербальна установка спортсмена на застосування прийомів; моделювання тактичних сюжетів з імовірнісним складом і послідовністю прийомів у сутичці; моделювання імовірнісної послідовності застосування прийомів в поєдинку; регулювання рівня напруженості вправ, екстремальності ситуацій. [8,9].

Раціональний розподіл змагальних навантажень у річному циклі є основою доцільного регулювання процесом підготовки до головних змагання, дозволяє досягти високого рівня адаптації організму до майбутніх навантажень і підвищити техніко-тактичну підготовленість.

Поділ річного циклу на періоди і етапи багато в чому носить умовний характер, так як для кожного з них визначають лише основну педагогічну спрямованість тренувального процесу, що конкретизує зусилля тренерів та спортсменів на одній з багатьох сторін підготовленості. При цьому тренування, як правило, є багатоконпонентними. Виняток становлять лише перші кілька занять річного циклу (зазвичай не більше місяця), а також проводяться в перехідному періоді через насичення засобами фізичної підготовки. [45].

Отже, фехтувальники, підготовка яких націлена на вищі досягнення, майже весь рік використовують спеціалізовані засоби тренування, перш за все займаються техніко-тактичним вдосконаленням і бойовою практикою, а також протягом 9-10 місяців беруть участь в офіційних змаганнях. [22].

Саме змагання, в числі яких 5-8 престижних, залікових або відбіркових, з необхідністю показати в них планований або бажаний результат, визначають зміст підготовки до кожного з них і сумарно до головних змагань річного циклу.

Тренування фехтувальників високої кваліфікації в більшості спрямоване на удосконалення техніко-тактичної майстерності.

На протязі річного циклу на початку етапу змагальної діяльності знижують використання ЗФП, спеціальних вправ у тренуваннях при одночасному підвищенні бойових вправ з партнером. В середині етапу різко зростає обсяг індивідуальних уроків за рахунок зменшення бойової підготовки, оскільки цей час є найбільш сприятливим для «шліфування» техніко-тактичної підготовленості. При підготовці до головного старту року спостерігається тенденція до подальшого збільшення обсягів бойових вправ з партнером, що підвищує роль ЗФП як засобу «психічного переключення» і відновлення.

Зміст і чергування мікроциклів залежить від періодів і спрямованості тренувального процесу. Мікроцикл за характером навантажень може мати спрямованість підвищення, підтримки або зниження його рівня. Найбільш складні за побудовою мікроцикли які близькі до змагань і мають включають участь в них. Тому виділяють три різновиди мікроциклів: передстартовий, змагальний і після змагальний. [44,45].

Передстартовий мікроцикл тісно пов'язаний зі змагальним. Підвищення, підтримання навантаження або її зниження в даному мікроциклі пов'язано зі станом тренуваності. При наявності резервів підвищення рівня функціональної підготовленості доцільний мікроцикл з високими тренувальними навантаженнями. При досягненні тренуваності навантаження повинні носити підтримуючий характер. У разі досягнення спортсменом оптимального стану перед змаганнями доречно запропонувати розвантажувальну побудову передстартового мікроцикла.

Змагальний мікроцикл будується з урахуванням режиму майбутніх змагань і може включати не тільки змагальне, але і додаткове тренувальне навантаження. У практиці участі фехтувальників в найбільших змаганнях успішно використовуються у тренувальні індивідуальні уроки, самостійні і парні вправи. Застосовувані засоби носять зазвичай техніко-тактичну спрямованість. Але іноді необхідність проведення тренувальних занять в

змагальному мікроциклі викликається надмірним або недостатнім нервово-емоційним збудженням спортсмена і тоді зазвичай вони мають регулюючу спрямованість.

Побудова після змагального мікроциклу може мати розвантажувальну, відновну або підтримуючу спрямованість. Вона залежить від характеру змагань, їх місця в періоді тренувального циклу і результатів спортсменів, термінів наступних змагань.

Чим вище рівень підготовленості, тим частіше повинна змінюватися спрямованість мікроциклів (підвищення, підтримання або зниження навантаження). Чим нижче кваліфікація, тим довший можуть бути мікроцикли підвищення і підтримки навантаження і рідше мікроциклах зниження навантаження. Частота і величина змін навантажень в мікроциклах і на етапі тренування мають таку ж залежність. [44].

Раціональним плануванням навантажень в річному циклі, а також при побудові тренування до відповідальних змагань, оптимізується управління динамікою підготовленості. [45].

Таким чином, змагання є головним орієнтиром і одночасно самостійним засобом управління підготовкою фехтувальників вищої кваліфікації. У свою чергу, через насиченість змаганнями переважає багато компонентів в змісті тренувань на кожному з етапів і періодів, а також їх спрямованість на підвищення та збереження загального, техніко-тактичного рівня і функціональної бази підготовленості. У цьому випадку створюються оптимальні передумови для побудови заключного етапу підготовки та вищих досягнень в головному змаганні річного циклу. [16].

Спостерігаються значні варіації застосування засобів підготовки, зумовлені індивідуальним стилем діяльності спортсменів та підготовці спортсменів до особистих чи командних змагань.

Використовують засоби спеціального тренування. У тренувальних поєдинках і змаганнях йде безперервний процес випробування спортсменів в особистих та командних поєдинках, що приводить до пошуку і реалізації

найбільш ефективних засобів , підготовці до одноборства з різними супротивниками. [18,19].

У зв'язку з процесом формування складу прийомів і тактики ведення поєдинків у фехтувальників (що включає природний їх відбір в ході тренувальних боїв і змагань), відсутність управління спортсменів нерідко викликає зайву прихильність до певних прийомів і тактичних варіантів побудови поєдинків.

Планування техніко-тактичного вдосконалення повинно включати: вдосконалення прийомів і дій (простих атак, атак з фінтами і дією на зброю, контратак, захистів і відповідей, ремізів); освоєння нових рухів зброєю, пересувань, визначених поєднань прийомів; поліпшення якісних характеристик виконання прийомів (амплітуда фінтів, координація рухів в уколах, опозиції і точність уколів, потужність батманів і захоплень); освоєння окремих бойових прийомів нападу, захисту, підготовки, застосування їх в поєдинках; досягнення певного співвідношення між обсягами використання різновидів атак (простих, з фінтами, дією на зброю, засобів протидії атакам (контратак і захистів) або відповідей (ремізів і контр захистів); збільшення або зменшення обсягів використання підготовки прийому, зміна співвідношення між їх різновидами; збільшення або зменшення загальної тривалості боїв; вдосконалення тактичних умінь, заснованих на проявах рухових реакцій, властивостей уваги, пам'яті, мислення; вдосконалення тактичних умінь, виражених в адекватному виборі і застосуванні взаємозамінних прийомів в типових ситуаціях; використання в боях різних дистанцій, положень зброї в бойовій стійці, моделей одноборства з суперником; застосування підготовки прийомів з метою розвідки, маскуванню викликів; вдосконалення нападів в певні сектори уражувальної поверхні, зміна співвідношення та обсягах нападів по секторам; вдосконалення поведінки спортсмена в боях з урахуванням психологічних аспектів одноборства; освоєння засобів і методів саморегуляції, варіантів спеціалізованої розминки. [5,9].

Прискорення процесу збагачення спортсменом бойовим досвідом служить випробуванню широкого складу прийомів, особливо їх тактичних різновидів. Подібна спрямованість тренування дозволить спортсмену при виникненні в боях різноманітних ситуацій точно оцінювати їх тактичну суть і манеру одноборства противника, навмисно вибирати і виконувати адекватну ситуації дію.

Виявлення індивідуальних психофізичних характеристик спортсменів, засобів найбільш ефективного проявляються в бойових діях і моделях побудови боїв в індивідуальному чи командному поєдинках дозволяють поставити необхідні педагогічні завдання на оснащення спортсменів і конкретизувати планування тренування.

Підбір прийомів і тактичних компонентів їх застосування з урахуванням індивідуальних схильностей спортсменів. Фехтувальники які схильні до атакувального ведення бою особливу увагу слід приділити кількісним співвідношенням між різновидами атак - простими, з фінтами, з дією на зброю. Це дозволить доволіно чергувати застосування способів нападу, ускладнюючи противникам передбачення власних намірів. В подальшому підвищення ефективності застосування атак послужить навмисне варіювання їх довжини, швидкості і ритму виконання. Важливо також освоїти їх завершення в різні сектори поверхні супротивників. [29]

Самостійне значення має застосування в цілях розвідки і маскуванню помилкових атак.

Важливу роль відіграє освоєння не тільки навмисного, але і навмисно-експромтного виконання атак, що дозволяє варіювати їх довжину і способи реалізації тактичного завдання в залежності від реагувань супротивників на стартову частину нападів. Посиленню ефективності атак спортсменів послужить також виклики противників на застосування контратак (атак на підготовку) для їх переривання і нанесення відповіді.

У тренуванні фехтувальників, схильних до широкого застосування контратак, доцільно спочатку освоїти поєднання контратак з відступом різної

довжини, потім зі зближенням. Надалі слід урізноманітнити їх завершення по секторах нанесення уколів, застосовувати опозиції. Більш складним є облік моментних параметрів виконуючи контратаки - на стартову фазу атаки противника або на її подовження (повторну атаку). Паралельно розширюється коло засобів для маскуванню контратак використанням різноспрямованого маневру, помилкових контратак, помилкових захистів.

Освоюються виклики противників на застосування атак з фінтами і дією на зброю, довгих нападів, які відносно легко випередити контратакою. Обов'язково повинні бути освоєні прості атаки і атаки з дією на зброю, застосування яких змусить супротивників зберігати в бою дальню дистанцію, що полегшує завдання випередження його атак застосуванням контратаки.

Важливим доповненням є оволодіння атаками на підготовку, навмисними комбінаціями захистів, з контратаками тактично взаємозалежних.

Фехтувальники, схильні до застосування захистів і відповідей, обов'язково освоюють різновиди прямих і кругових захистів, верхніх і нижніх. Паралельними діями є виклики нападів супротивників в певні сектори, виклики зі зближенням, довгі зближення з метою притиснути противника до лінії кордону поля бою. Застосування помилкових атак дозволяє маскувати наступні захисту і відповіді. Виключно важливо використання неправдивих контратак, різноманітність положень зброї перед початком дії, що змушують супротивників до застосування атак з обмеженою довжиною, які легше переривати, ніж контратакувати. [28,29].

Удосконалюються комбінації захистів (верхніх і нижніх, прямих і напівкругових, кругових і напівкругових), атаки після помилкових захистів з відступом.

Особливе значення має застосування відповідних уколів, завершується в різні сектори, з опозицією, дії в зав'язках і ближньому бою. У зв'язку з цим оволодіння технікою прийому в ближньому бою повинно бути самостійним педагогічним завданням.

Доцільно випробування як позиційного, так і маневреного бою на дальній дистанції.

При прихильності фехтувальників на шпагах до уколів в кисть руки доцільно освоєння простих атак і контратак уколом в руку з кутом, з опозицією в різні сектори, атак в стопу, повторних нападів в передпліччя і стегно. Обов'язкове виконання викликів противника на контратаку уколом в руку, контрзахистів і контрвідповідей, впевнене ведення зав'язок.

Прихильність фехтувальників до нападів в різні сектори викликає необхідність освоєння прийомів наступних намірів, атак і відповідей з вибором сектора нападу в ході їх виконання.

Фехтувальники, схильні до освоєння прийомів, заснованих на проявах простий рухової реакції, найбільш успішно ведуть маневрувальні і вичікувальні бої на далекій дистанції з переважним використанням підготовки без загрози нанесення (отримання) уколу. Бойові дії таких спортсменів, як правило, першого наміри, що їх з граничною швидкістю і довжиною. Дуже важливо, щоб вони володіли певним складом добре освоєних прийомів, для їх успішного чергування несподівано для противника.

Фехтувальники, схильні до освоєння прийомів, заснованих на проявах реагувань, відносно легко переносять їх в різні ситуації, використовуючи при цьому готують прийоми. Застосування прийомів в умовах взаємовиключення вибору створює можливість успішного одноборства в несподіваних ситуаціях, дозволяє вступати в сутички з порівняно невеликим обсягом тактичної інформації про наміри супротивників і вести поєдинки не тільки на далекій, але і на середній дистанції. Освоєння підготовляють простих атак, контратак і відповідей створює сприятливі умови для результативного застосування атак і відповідей в відкривається сектор, захистів з вибором.

Для фехтувальників, схильних до застосування прийомів, заснованих на проявах реакцій з перемиканням на інші дії по ходу їх виконання, характерні висока рухова активність, форсування прийомів противника. Ведення подібних поєдинків, що носять переважно наступальний і швидкоплинний характер,

вимагає хорошої технічної підготовленості, впевненого володіння контрзахитами, освоєння багатоактні сутичок, ближнього бою. Виключно важливо оснащення спортсменів діями наступних намірів, особливо в навмисно-експромтне виконанні. [11,21].

Схильність до ведення швидкоплинних поєдинків зумовлює оснащення атаками, простими і з дією на зброю, завершується повторної простий атакою або парирування контратаки по ходу зближення з противником. Для ведення швидкоплинних поєдинків обов'язково вміння вести бій, зближуючись з противником і застосовуючи захисту з відповіддю, атаки на підготовку противника. У складі помилкових прийомів найбільше застосування отримують дії з загрозою нанесення уколу (удару), що дозволяють досягти тактичного контакту з противником і прискорити поєдинок.

Для ведення тривалих боїв, успішного одноборства в останню хвилину бою за переваги в рахунку, необхідно стійке володіння комплексом оборонних прийомів. Важливо урізноманітнити маневрування і виявляти високу пильність при малому обсязі помилкових прийомів, використовувати руху зброєю при викликах нападів в певний сектор і відволікання уваги противника від намірів атакувати і контратакувати. Обов'язково оволодіння тактичними різновидами захистів. Спроби відповідей повинні довільно чергуватися з контратаками, а широке застосування простих атак створює умови бою на значній дистанції, що полегшить адекватний вибір прийомів.[18].

Для тренування спортсменів які виступають в індивідуальному виді змагальної програми, важливо на тренуваннях використовувати вправи які були б по характеру наближені до індивідуальної боротьби, де переможець тільки один, бо саме у особистих змаганнях завжди перемагає найсильніший на даний момент учасник змагань, якому вдалося показати найкращий результат (перемогти у поєдинку, набрати більшу кількість уколів ніж суперник).[31,34].

У спортсменів які виступають у командних змаганнях характерне загальний високий рівень підготовленості спортсменок, а також максимально наближені показники фізичного розвитку і фізичного стану. У тренуваннях

тренер повинен дати спортсменам можливість використовувати індивідуальні можливості та навчити взаємодіяти усіх спортсменки у команді. У структурі команди найголовніше місце посідає лідер. Тренер повинен налагодити стосунки з лідерами команди, приділити особливу увагу менш підготовленим спортсменам. Між спортсменами складаються як ділові, формальні, так і неформальні відносини. Характер цих відносин здебільшого визначає тренер. Важливим фактором для досягнення результату це спілкування особливо важливе для представників командного виду змагальної програми. В особистих змаганнях спілкування допомагає спортсмену мати високий статус серед партнерів і надає змогу більш вільно спілкуватися з суперниками, не боятись їх і, певною мірою, в ході неформального спілкування робити психологічний натиск. [26].

Якість тренувального процесу, значною мірою визначається тим, наскільки спрямованість тренувальних впливів на врахування вимог змагальної діяльності визначається можливістю підвищення надійності реалізації техніки та тактики спортивної боротьби у поєдинку у будь-яких змагальних умовах.

Висновок до першого розділу. Змагальна діяльність фехтувальників пов'язана з особистісною боротьбою не залежно від виду змагальної програми, спортсмени змагаються один на один. Змагальна діяльність у фехтуванні вимагає від спортсмена реалізації індивідуального потенціалу.

У відповідності до правил, особисті та командні змагання з фехтування мають суттєві відмінності, пов'язані з кількісними параметрами поєдинку (час, кількість уколів, умови формування рейтингу тощо). В залежності від ступеню реалізації індивідуальних можливостей в особистих та командних турнірах фехтувальників умовно поділяють на «командних», «особистих» бійців та «універсалів».

Особливості особистих та командних змагань у фехтуванні висувають різні вимоги до підготовленості спортсменів.

РОЗДІЛ II

МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методи дослідження

Необхідність оптимального вирішення поставлених завдань та отримання об'єктивних даних про динаміку спортивного результату індивідуальної результативності змагальної діяльності фехтувальниць на шпагах високої кваліфікації в особистих та командних змаганнях.

Під час роботи застосовувалися наступні методи досліджень:

1. Теоретичний аналіз та узагальнення науково-методичних літературних джерел;
2. Документальний метод;
3. Порівняння (спортивних результатів)
4. Методи математичної статистики:

Використання групи методів теоретичного рівня дозволило чітко визначити проблему дослідження, конкретизувати об'єкт і предмет дослідження, сформулювати мету і завдання роботи.

Теоретичний аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури, проводилося з метою визначення кращих спортсменів в збірній команді України протягом змагального сезону, де вони краще можуть реалізувати свої можливості в особистих чи командних змаганнях, та показати високий результат. У процесі аналізу науково-методичної літератури, значна увага приділялась аналізу протоколів змагань сезону 2014-2015.

Документальний метод. Документом соціології називається спеціально створений людиною предмет, який призначений для передачі або зберігання інформації.

У нашому дослідженні використано документальний метод для аналізу протоколів та правил проведення особистих та командних змагань з фехтування. За способом фіксування інформації проаналізовані документи є

друкованими та рукописними, за типом авторства – суспільними, за статусом – офіційними, за способом отримання – природними, за ступенем близькості до емпіричного матеріалу – повторними та за часом дії – діючими.

Всього в процесі дослідження було проаналізовано документів 499 з них: 262 документи протоколи особистих змагань, та 237 протоколів командних змагань.

Організація дослідження:

1-й етап (вересень – жовтень 2015) – планується визначення теми, складання і затвердження обґрунтування дипломної роботи, аналіз науково-методичної літератури за напрямом дослідження, написання першого розділу дипломної роботи.

2-й етап (листопад – квітень 2016) – аналіз науково-методичної літератури за темою дослідження, написання другого та третього розділів дипломної роботи.

3-й етап (квітень – травень 2016) – узагальнення результатів дослідження, доопрацювання тексту дипломної роботи, складання актів впровадження, рецензування роботи, попередній захист на кафедрі олімпійського, професійного та адаптивного спорту.

РОЗДІЛ III

РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ФЕХТУВАЛЬНИЦЬ ПРОТЯГОМ СЕЗОНУ 2014-2015 РОКУ

3.1. Індивідуальні показники результативності спортсменок збірної команди України в особистих змаганнях

Для вивчення особливостей ведення поединку фехтувальницями високої кваліфікації було проаналізовано протоколи турнірів, які входять до календарного плану Міжнародної федерації фехтування. Протягом сезону спортсменки беруть участь у восьми міжнародних змаганнях, серед яких три – індивідуальні, решта індивідуально-командні (передбачають визначення переможця в індивідуальному та командному заліку). Кожні змагання для спортсменок є важливими, оскільки за кожне завойоване місце на змаганнях спортсменки отримують залікові очки до світового рейтингу, які, в свою чергу, впливають на жеребкування у наступних змаганнях.

Нами було проаналізовано протоколи виступів шести спортсменок збірної команди України протягом одного сезону 2014-2015 р. (Шемякіна Я., Почкалова А., Пантелєєва К., Кривицька О., Івченко А., Бежура Ф.).

Упродовж 2014-2015 року спортсменки збірної команди України приймали участь у восьми турнірах серед яких: серія Гран-прі, етапи кубку світу, чемпіонат Європи та світу. Спортсменки України провели загалом 264 поединки в особистих змаганнях. На протязі сезону спортсменки приймали участь на етапах кубку світу п'ять разів, які проводилися у містах Ліньяно (Італія), Буено-Сайрос (Аргентина), Барселона (Іспанія), Йоханесбург (ПАР), Ксюджоу (Китай). Турнір серії Гран-прі проводився лише один раз у місті Будапешт (Угорщина). В кінці сезону спортсменки приймали участь в чемпіонаті Європи та світу. Кожна спортсменка показувала різний результат на змаганнях за допомогою методу математичної статистики ми зробили

обрахунки, які дозволяють нам побачити результативність спортсменок на змаганнях. На протязі сезону спортсменки провели на п'ять уколів 182 поєдинки, а на п'ятнадцять 82. Спортсменка Бейжура Ф. провела 37 поєдинків серед яких 30 попередньої кваліфікації (на п'ять уколів) та 7 поєдинків у турі прямого вибування (на п'ятнадцять уколів). Івченко А. провела 29 поєдинків серед яких 24 попередньої кваліфікації та 5 у турі прямого вибування. Кривицька О. провела 54 поєдинки, 41 попередньої кваліфікації та 13 тур прямого вибування. Пантелеева К. провела 47 поєдинків, 35 попередньої кваліфікації та 12 тур прямого вибування. Почкалова А. провела 66 поєдинків 46 попередньої кваліфікації та 20 тур прямого вибування. Шемякіна Я. провела 29 поєдинків, 6 попередньої кваліфікації та 23 тур прямого вибування (таблиця 3.1).

Таблиця 3.1

Індивідуальні показники результативності спортсменок збірної команди України в особистих змаганнях

Спортсменка	Раунд змагань	Кількість проведених поєдинків	Кількість уколів	Перемоги (%)
Бейжура Ф.	пуля	30	3,77±1,23	56,7
	основний	7	11,14±2,45	28,6
Івченко А.	пуля	24	4,29±0,95	62,5
	основний	5	12,00±3,31	40,0
Кривицька О.	пуля	41	4,68±0,78	90,2
	основний	13	12,53±2,69	46,2
Пантелеева К.	пуля	35	4,00±1,30	60,0
	основний	12	11,33±4,14	50,0
Почкалова А.	пуля	46	3,93±1,38	65,2
	основний	20	12,60±3,11	70,0
Шемякіна Я.	пуля	6	4,66±0,51	100,0
	основний	23	12,69±2,72	60,9

Найбільшу кількість поєдинків за сезон провела Почкалова А. 66 поєдинків, найменшу кількість поєдинків провели Шемякіна Я. та Івченко А. по

29. Але спортсменка Шемякіна Я. за правилами МФФ не приймала участі у турі попередньої кваліфікації так як входила в 16 найсильніших, вона починала свої змагання тільки у турі прямого вибування з 64, лиш на одному турнірі Шемякіна Я. провела поєдинки у турі попередньої кваліфікації.

У турі попередньої кваліфікації найкраща результативність у спортсменок Шемякіної Я. 100,0% перемог та Кривицької О. 90,2%. У турі прямого вибування найкраща результативність Почкалової А. 70,0% та у Шемякіної Я. 60,9%.

Співвідношення між поєдинками в «пулі» та основній сітці» становить для Бейжури Ф. – 30/7, Івченко А. – 24/5, Кривицька О. – 41/13, Пантелєєва К. 35/12, Почкалова А. – 46/20, Шемякіна Я. – 6/23.

Проаналізувавши індивідуальні показники спортсменок збірної команди України в особистих змаганнях можна стверджувати що спортсменки проводять більшість поєдинків на п'ять уколів, так як це пов'язано з тим, що тур попередньої кваліфікації є початком змагань і всі спортсменки приймають участь у ньому, але не всі можуть пройти його і продовжити свої змагання у турі прямого вибування. Тому кількість проведених поєдинків у попередньому турі більша ніж у турі прямого вибування. Також на всіх змаганнях спортсменкам важливо успішно фехтувати у турі попередньої кваліфікації, якщо спортсменки виграють усі поєдинки у цьому турі, згідно з правилами МФФ вони попадають у тур прямого вибування по прямій і починають змагатися у 1/64, це дозволяє їм пропустити поєдинки за 1/96 та 1/64. Решта спортсменок які не попали по прямій повинні провести 3-2 поєдинки на п'ятнадцять уколів, та затрати більше сил (таблиця 3.2).

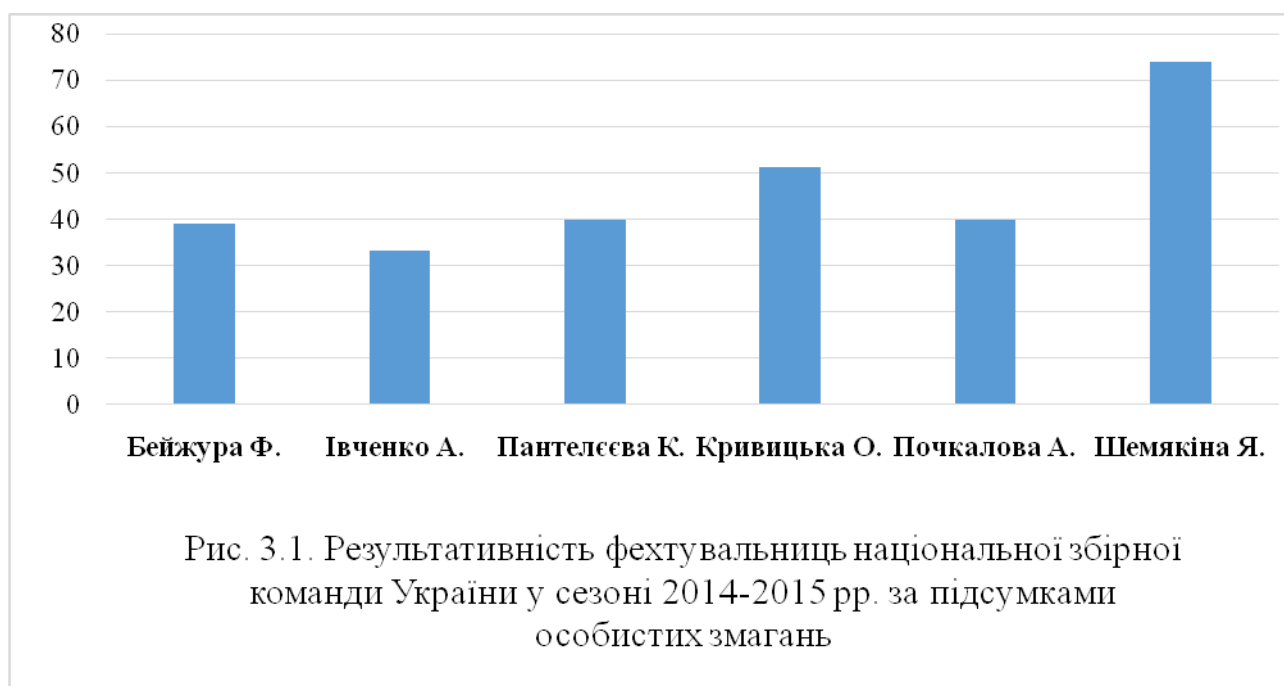

Рис. 3.1. Результативність фехтувальниць національної збірної команди України у сезоні 2014-2015 рр. за підсумками особистих змагань

Таблиця 3.2

Індивідуальні показники результативності спортсменок збірної команди України на різних стадіях особистих змагань

Стадія змагань	Кількість нанесених уколів спортсменками України	Кількість нанесених уколів суперницями спортсменок України	Середня різниця в бою	% від максимально можливої кількості уколів
Фінал	11,00	12,50	-1,50	73,3%
1/4	12,60±1,92	12,60±1,28	2,25±0,75	84,0%
1/8	12,10±2,68	10,80±2,48	2,90±1,52	80,6%
1/16	13,00±12,0	12,00±2,52	2,50±2,15	86,6%
1/32	12,21±3,31	12,73±2,52	3,73±2,37	81,4%
1/64	12,38±2,93	11,38±3,54	4,83±2,16	82,5%
1/96	11,92±3,66	11,53±3,66	5,00±2,16	79,4%
у середньому в основній сітці	12,17	11,93		
пуля	4,15±1,24	3,02±1,61	2,32±1,26	83

Впродовж сезону 2014-2015 спортсменки збірної України найчастіше проводили поєдинки у особистих змаганнях з представницями команди Китаю, було проведено 20 поєдинків, які завершилися 12 разів перемогою та 8 разів поразкою. На стадії попередньої кваліфікації було проведено 14 поєдинків серед яких 9 поєдинків завершилися перемогою та 5 поразкою. У турі прямого вибування було проведено 6 поєдинків, які завершилися 3 рази перемогою та 3 поразкою. На стадії 1/96 перемога, 1/64 перемога, 1/8 поразка, 1/4 проведено два поєдинки, які завершилися перемогою та поразкою, 1/2 поразка. Три спортсменки цієї команди входять в 16 найсильніших спортсменок світу, одна спортсменка на першому місці, інші на чотирнадцятому та п'ятнадцятому місцях світового рейтингу.

Спортсменками України було проведено 18 поєдинків з представницями Італії, які завершилися 10 разів перемогою та 8 – поразкою. На стадії попередньої кваліфікації було проведено 7 поєдинків які завершилися 3 рази перемогою та 4 поразкою. У турі прямого вибування було проведено 11 поєдинків які завершилися 8 разів перемогою та 3 поразкою. На стадії 1/96 два поєдинки, які завершилися перемогою та поразкою, 1/64 два поєдинки, перемога поразка, 1/32 два поєдинки поразка – перемога, 1/16 два поєдинки, перемога в обох, 1/8 три поєдинки дві перемоги та одна поразка. Дві спортсменки входять в 16 найсильніших спортсменок світу, одна спортсменка на третій позиції, інша на шостій в світовому рейтингу.

На протязі сезону 18 поєдинків було проведено з представницями Польщі, які завершилися 9 разів перемогою та 9 поразкою. На стадії попередньої кваліфікації було проведено 14 поєдинків серед яких лише 5 завершилися перемогою а 9 поразкою. У турі прямого вибування було проведено 4 поєдинки, які завершилися одною поразкою та трьома перемогами. На стадії 1/96 поразка, 1/32 два поєдинки перемога, 1/8 перемога. Представниці цієї команди не входять в 16 найсильніших спортсменок світу (рисунок 3.1).

Протягом сезону 17 поєдинків було проведено з представницями Німеччини, які завершилися 11 разів перемогою та 6 поразкою. На стадії

попередньої кваліфікації було проведено 11 поєдинків серед яких 7 завершилися перемогою та 4 поразкою. У турі прямого вибування було проведено 6 поєдинків, які завершилися 4 рази перемогою та 2 поразкою. На стадії 1/64 поразка, 1/32 два поєдинки поразка – перемога, 1/16 перемога, 1/4 перемога, 1/2 перемога. Представниці цієї команди не входять в 16 найсильніших спортсменок світу, але одна спортсменка є Олімпійською чемпіонкою та призеркою Олімпійських ігор яка займає 20 позицію в світовому рейтингу.

З представницями команди Росії було проведено 17 поєдинків, які завершилися 9 разів перемогою та 8 поразкою. На стадії попередньої кваліфікації було проведено 10 поєдинків серед яких 6 завершилися перемогою та 4 поразкою. У турі прямого вибування було проведено 7 поєдинків, які завершилися 3 перемогою та 4 поразкою. На стадії 1/64 поразка, 1/32 два поєдинки поразка – перемога, 1/16 три поєдинки, дві перемоги та одна поразка, 1/4 поразка. Двоє представниць цієї команди входять в 16 кращих спортсменок світу, та займають четверту та п'яту позиції в світовому рейтингу. Одна спортсменка двох разів Олімпійська чемпіонка в командному заліку.

Протягом сезону 14 поєдинків було проведено з представницями команди Угорщини, які завершилися 12 разів перемогою та 2 поразкою. На стадії попередньої кваліфікації було проведено 11 поєдинків, серед яких 10 перемогою та одна поразкою. У турі прямого вибування було проведено три поєдинки серед яких 2 перемоги та одна поразка. На стадії 1/64 перемога, 1/16 перемога, 1/2 поразка. Одна спортсменка цієї команди входить в 16 кращих спортсменок світу, та займає сьому позиції у рейтингу.

Загалом 13 поєдинків було проведено з представницями команди США, які завершилися 8 разів перемогою та 5 поразкою. На стадії попередньої кваліфікації було проведено 9 поєдинків, серед яких 6 завершилися перемогою та 3 поразкою. У турі прямого вибування було проведено 4 поєдинки серед яких дві перемоги та дві поразки. На стадії 1/64 перемога, 1/32 три поєдинки, два завершилися поразкою та одна перемога. Дві представниці цієї команди

входять в 20 сильніших спортсменок світу, одна на шістнадцятому місці та дев'ятнадцятому місці. Ці спортсменки є бронзовими призерками Олімпійських ігор.

З представницями команди Естонії було проведено 11 поєдинків, які завершилися 6 перемогою та 5 поразкою. На стадії попередньої кваліфікації було проведено 6 поєдинків, серед яких 5 завершилися перемогою та один поразкою. У турі прямого вибування було проведено 5 поєдинків серед яких 4 завершилися поразкою та один перемогою. На стадії 1/64 поразка, 1/32 два поєдинки які завершилися поразкою, 1/8 поразка, 1/4 перемога. Дві представниці цієї команди входять в 20 сильніших спортсменок світу, одна на восьмому місці та інша на десятому місці в світовому рейтингу.

Також 11 поєдинків було проведено з представницями команди Франції, які завершилися 7 разів перемогою та 4 поразкою. На стадії попередньої кваліфікації було проведено 6 поєдинків, серед яких 4 завершилися перемогою та поразкою. У турі прямого вибування було проведено 5 поєдинків серед яких 3 завершилися та 2 перемогою. На стадії 1/96 перемога, 1/32 два поєдинки, поразка – перемога, 1/16 поразка, 1/8 перемога. Представниці цієї команди не входять в 16 найсильніших спортсменок світу.

З Корейськими спортсменками було проведено 10 поєдинків, які завершилися 5 перемогою та 5 поразкою. На стадії попередньої кваліфікації було проведено 4 поєдинки, які завершилися двічі перемогою та двічі поразкою. У турі прямого вибування було проведено 6 поєдинків серед яких 3 завершилися перемогою та 3 поразкою. На стадії 1/64 два поєдинки перемога – поразка, 1/32 два поєдинки завершилися поразкою, 1/16 два поєдинки, перемога – поразка. Дві представниці цієї команди входять в 20 сильніших спортсменок світу, одна на тринадцятому місці та інша сімнадцятому місці в світовому рейтингу.

З представницями команди Румунії було проведено 9 поєдинків, які завершилися 5 перемогою та 4 поразкою. На стадії попередньої кваліфікації було проведено 6 поєдинків, які завершилися 3 перемогою та 3 поразкою. У

турі прямого вибування було проведено 3 поєдинки, які завершилися 2 перемогою та оди поразкою. На стадії 1/96 поразка, 1/16 перемога, фінал перемога. Дві представниці цієї команди входять в 20 сильніших спортсменок світу, одна на одинадцятому місці та інша на двадцятому місці в світовому рейтингу.

Також 9 поєдинків було проведено з представницями команди Канади, які завершилися 7 перемогою та 2 поразкою. На стадії попередньої кваліфікації було проведено 8 поєдинків, які завершилися 6 перемогою та 2 поразкою. У турі прямого вибування був проведений один поєдинок на стадії 1/96 перемога. Представниці цієї команди не входять в 16 найсильніших спортсменок світу.

З представницями команди Іспанії було проведено 8 поєдинків, які завершилися 6 перемогою та 2 поразкою. Всі поєдинки були проведені на стадії попередньої кваліфікації. Представниці цієї команди не входять в 16 найсильніших спортсменок світу.

Протягом сезону 7 поєдинків було проведено з представницями команди Японії, які завершилися 5 перемогою та 2 поразкою. На стадії попередньої кваліфікації було проведено 6 поєдинків, які завершилися 4 перемогою та 2 поразкою. У турі прямого вибування був проведений один поєдинок на стадії 1/64 перемога. Представниці цієї команди не входять в 16 найсильніших спортсменок світу.

З представницями команди Швейцарії було проведено 7 поєдинків, які завершилися 3 перемогою та 4 поразкою. На стадії попередньої кваліфікації було проведено 2 поєдинки поразка – перемога. У турі прямого вибування було проведено 5 поєдинків, які завершилися 2 рази перемогою та 3 поразкою. На стадії 1/96 поразка, 1/64 поразка, 1/32 три поєдинки 2 перемоги та одна поразка. Представниці цієї команди не входять в 16 найсильніших спортсменок світу.

Також сім поєдинків було проведено з представницями команди Венесуели, які завершилися 4 перемогою та 3 поразкою. Всі поєдинки були проведені на стадії попередньої кваліфікації. Представниці цієї команди не входять в 16 найсильніших спортсменок світу.

З представницями команди ПАР було проведено 6 поєдинків, які завершилися всі перемогою. На стадії попередньої кваліфікації було проведено 5 поєдинків які завершилися перемогою. У турі прямого вибування було проведено лише один поєдинок на стадії 1/96 який завершився перемогою. Представниці цієї команди не входять в 16 найсильніших спортсменок світу. Спортсменки цієї команди різко виступають на міжнародних змаганнях та не складають високої конкуренції спортсменками України.

Протягом сезону 4 поєдинки було проведено з представницями команди Бразилії, які завершилися 4 рази перемогою. На стадії попередньої кваліфікації було проведено 3 поєдинки. На стадії 1/96 один поєдинок. Представниці цієї команди не входять в 16 найсильніших спортсменок світу. Спортсменки цієї команди рідко виступають на міжнародних змаганнях та не складають високої конкуренції спортсменками України.

Також 4 поєдинки було проведено з представницями команди Англії, які завершилися 4 рази перемогою. На стадії попередньої кваліфікації було проведено 3 поєдинки. На стадії 1/8 один поєдинок. Представниці цієї команди не входять в 16 найсильніших спортсменок світу.

Протягом змагального сезону 4 рази спортсменки України зустрічалися на різних змаганнях між собою у турі прямого вибування. На стадіях 1/96 та 1/32.

Було проведено 3 поєдинки з представницями команди Швеції, які завершилися 2рази перемогою та один раз поразкою. Всі поєдинки були проведені на стадії попередньої кваліфікації. Представниці цієї команди не входять в 16 найсильніших спортсменок світу.

З представницями команди Сербії було проведено 3 поєдинки, які завершилися 3 рази перемогою. На стадії попередньої кваліфікації було проведено 2 поєдинки та один у турі прямого вибування на стадії 1/64. Представниці цієї команди не входять в 16 найсильніших спортсменок світу.

Протягом змагального сезону 3 поєдинки було проведено з представницями команди Люксембургу, які завершилися двома поразками та

одною перемогою на стадії попередньої кваліфікації. Представниці цієї команди не входять в 16 найсильніших спортсменок світу.

Також 3 поєдинки було проведено з представницями команди Ізраїлю, які завершилися двома поразками та одною перемогою на стадії попередньої кваліфікації. Представниці цієї команди не входять в 16 найсильніших спортсменок світу.

З представницями команди Чехії було проведено 3 поєдинки, які завершилися перемогою на стадії попередньої кваліфікації. Представниці цієї команди не входять в 16 найсильніших спортсменок світу.

Було проведено 3 поєдинки з представницями команди Австралії, які завершилися 2 перемогою та одною поразкою. На стадії попередньої кваліфікації було проведено два поєдинки які завершилися перемогою. У турі прямого вибування на стадії 1/32 поєдинок завершився поразкою. Представниці цієї команди не входять в 16 найсильніших спортсменок світу.

З представницями команди Аргентини було проведено 2 поєдинки, які завершилися одною поразкою та перемогою на стадії попередньої кваліфікації. Також 2 поєдинки було проведено з представницями команди Хорватії, які завершилися перемогою на стадії попередньої кваліфікації. Два поєдинки було проведено з представницями команди Литви, які завершилися перемогою на стадії попередньої кваліфікації. Два поєдинки було проведено з представницями команди Нідерландів, які завершилися перемогою на стадії попередньої кваліфікації. Два поєдинки було проведено з представницями команди Норвегії, які завершилися перемогою на стадії попередньої кваліфікації. Два поєдинки було проведено з представницями команди Словаччини, які завершилися перемогою на стадії попередньої кваліфікації. Представниці цих команди не входять в 16 найсильніших спортсменок світу.

Два поєдинки було проведено з представницею команди Тунісу, які завершилися поразкою на стадії 1/16, 1/8 у турі прямого вибування. Спортсменка цієї країни на другому місці в світовому рейтингу, та входить в 16 найсильніших спортсменок світу.

Також спортсменки збірної команди України зустрічалися з представницями різних команд лише один раз за сезон. З представницею Австрії перемога у турі попередньої кваліфікації, Чилі перемога на стадії 1/96 у турі прямого вибування, Колумбія перемога у турі попередньої кваліфікації, Домініканська Республіка перемогу турі попередньої кваліфікації, Єгипет перемога у турі попередньої кваліфікації, Фінляндія перемога у турі попередньої кваліфікації, Гонг-Конг поразка на стадії 1/8 у турі прямого вибування, Індія перемога у турі попередньої кваліфікації, Казахстан перемога у турі попередньої кваліфікації, Латвія поразка у турі попередньої кваліфікації, Філіппіни перемога у турі попередньої кваліфікації, Португалія поразка у турі попередньої кваліфікації, Тайпей перемога у турі попередньої кваліфікації, Турція поразка у турі попередньої кваліфікації (таблиця 3.3).

Таблиця 3.3

Результати поєдинків спортсменок збірної команди України на різних стадіях особистих змагань

Раунд змагань	Перемога	Поразка	Загальна кількість поєдинків	% перемог
Фінал	1	–	1	100,0
1/2	1	2	3	50,0
1/4	3	2	5	60,0
1/8	5	5	10	50,0
1/16	9	3	12	75,0
1/32	10	13	23	43,5
1/64	7	6	13	53,8
1/96	8	5	13	61,5
пуля	127	55	182	69,8
Загалом в основній сітці	44	36	80	55,0
Загалом	173	91	264	65,5

Упродовж сезону 2014 – 2015р. до стадії змагань фінал та 1/2 доходили лише дві спортсменки Почкалова А. та Шемякіна Я. З них Почкалова А. отримала дві перемоги які виграла одним уколом на пріоритеті. Шемякіна Я. отримала дві поразки де різниця у рахунку сягала (1,5%). Змагання на цій стадії є досить виснажливими так, як спортсменки провели 7 – 8 попередніх поєдинків з високим психічним і фізичним навантаженням. Потрапляння у фінал та 1/2 стадію змагань є показником високої майстерності спортсменок, та є ознакою того, що стиль ведення поєдинку який використовують спортсменки приносить результат.

До стадії 1/4 серед шпажисток збірної команди України найбільшу кількість разів доходила Шемякіна Я. де отримала дві перемоги, одну поразку з різницею (2%). Також спортсменки Кривицька О. та Почкалова А. доходили до цієї стадії змагань, але лише один раз. Кривицька О. поразка різниця 3 уколи та Почкалова А. перемога різниця 3 уколи. Зальна різниця уколів у поєдинках сягала (2,4%).

На стадії 1/8 змагань приймало участь чотири спортсменки. Шемякіна Я. п'ять разів, серед яких 3 перемоги та дві поразки різниця уколів у поєдинках (1/8%). Спортсменки Кривицька О. та Почкалова А. фехтували двічі у цій стадії змагань де перша, один виграла один програла, різниця (3,5%), друга програла два поєдинки, різниця (6%). Спортсменка Пантелєєва К. фехтувала на цій стадій змагань лише раз де програла на пріоритеті (одним уколом). Зальна різниця уколів у поєдинках сягала (2,9%).

На стадії 1/16 змагань фехтували чотири спортсменки. Шемякіна Я. шість разів, серед яких чотири перемоги та дві поразки, різниця уколів у поєдинках (3,8%). Почкалова А. три рази, серед яких дві перемоги та одна поразка різниця один укол. Кривицька О. два рази, серед яких дві перемоги, різниця (1,5%). Спортсменка Пантелєєва К. фехтувала на цій стадій змагань лише раз де виграла на проіоритеті. Зальна різниця уколів у поєдинках сягала (2,5%).

На стадії 1/32 змагань фехтували всі шість спортсменок . Шемякіна Я. сім разів, серед яких п'ять перемог та дві поразки, різниця (3,42%). Кривицька О. шість разів, серед яких один виграла та п'ять програла, різниця (3%). Почкалова А. п'ять разів, серед яких три виграла та два програла, різниця (3,6%).

Пантелєєва К. три рази, одна перемога та дві поразки, різниця (7%). Івченко А. та Бейжура Ф. фехтували один раз, різниця (1,5%). Зальна різниця уколів у поєдинках сягала (3,7%).

На стадії 1/64 змагань фехтували п'ять спортсменок. Почкалова А. п'ять поєдинків, серед яких три перемоги та дві поразки, різниця (3,4%). Пантелєєва К. три поєдинки, серед яких дві перемоги та одна поразка, різниця (4,3%).

Івченко А. провела два поєдинки , одна поразка та одна перемога, різниця (7,5%). Бейжура Ф. два поєдинки , дві поразки, різниця (6%). Кривицька О. один поєдинок , перемога у 4 уколи. Зальна різниця уколів у поєдинках сягала (4,7%).

На стадії 1/96 змагань фехтували п'ять спортсменок. Пантелєєва К. чотири поєдинки, дві поразки та дві перемоги, різниця (3,5%). Бейжура Ф. чотири поєдинки, дві перемоги та дві поразки, різниця (6%). Почкалова А. два поєдинки, дві перемоги, різниця (6,5%). Івченко А. два поєдинки, одна поразка та одна перемога, різниця (4,5%). Кривицька О. один поєдинок – перемога, різниця (5 уколів). Зальна різниця уколів у поєдинках сягала (5%).

На стадії попередньої кваліфікації на п'ять уколів всі спортсменки приймали участь. Найбільшу кількість поєдинків спортсменки провели на цій стадії змагань. Почкалова А. провела 46 поєдинків, 30 перемог та 16 поразок, різниця (1,9%). Кривицька О. 41 поєдинків, 37 перемог та 4 поразки, різниця (2,8%). Пантелєєва К. 35 поєдинків, 21 перемог та 14 поразки, різниця (2,3%).

Бейжура Ф. 30 поєдинків, 17 перемог 13 поразок, різниця (2,4%). Івченко А. 24 поєдинки, 15 перемог та 9 поразок, різниця (2,1%). Шемякіна Я. провела 6 поєдинків які закінчились всі перемогою, різниця (2,6%). Зальна різниця уколів у поєдинках сягала (2,3%). На цій стадії результативність всіх спортсменок є

досить високою це пов'язано з кількістю уколів та лімітом часу, які є меншими ніж у турі прямого вибування. На стадії попередньої кваліфікації спортсменки можуть отримати перемогу чи поразку у будь-якого суперника так як мала кількість уколів та часу, спортсмени повинні скоро абстрагуватися та приймати рішення у поєдинку, що може принести їм як перемогу так і поразку.

3.2 Індивідуальні показники результативності спортсменок збірної команди України в командних змаганнях

Нами було проаналізовано протоколи іступів шести спортсменок збірної команди України протягом одного сезону 2014-2015 р. (Шемякіна Я., Почкалова А., Пантелєєва К., Кривицька О., Івченко А., Бейжура Ф.). Упродовж 2014-2015 року спортсменки збірної команди України приймали участь у семи командних турнірах серед яких: серія Гран-прі, етапи кубку світу, чемпіонат Європи та світу. Спортсменки України провели загалом 241 поєдинки в командних змаганнях. На протязі сезону спортсменки приймали участь на етапах кубку світу п'ять разів, які проводилися у містах: Ліньяно (Італія), Буено-Сайрос (Аргентина), Барселона (Іспанія), Йоханесбург (ПАР), Ксюджоу (Китай). В кінці сезону спортсменки приймали участь в чемпіонаті Європи та світу (таблиця 3.4).

На протязі сезону спортсменки проводили поєдинки у командних зустрічах на різну кількість уколів, так як у командних змаганнях спортсмен потрапляє у поєдинок вже з певним рахунком, який слався під час зустрічі команди, йому потрібно нанести різну кількість уколів в залежності від ситуації.

Таблиця 3.4

Індивідуальні показники результативності спортсменок збірної команди України в командних змаганнях

Спортсменка	Кількість проведених поєдинків	Кількість уколів	Перемоги (%)
Бейжура Ф.	24	3,08±1,86	38,9
Івченко А.	8	2,99±1,33	33,3
Кривицька О.	59	3,05±1,88	51,3
Пантелєєва К.	11	4,36±4,63	40,0
Почкалова А.	52	3,82±2,23	40,0
Шемякіна Я.	82	5,53±3,40	73,9

Спортсменка БейжураФ. провела 24 поєдинків. Івченко А. 8 найменша кількість проведених поєдинків серед спортсменок збірної України. Кривицька О. 59 поєдинків. Пантелєєва К. 11 поєдинків. Почкалова А. 52 поєдинки. Шемякіна Я. 82 найбільша кількість проведених поєдинків серед спортсменок збірної України. Спортсменки Івченко А. , Пантелєєва К. та Бейжура Ф. провели порівняно меншу кількість поєдинків у зв'язку з тим, що у командних змаганнях тільки три спортсменки фехтують під час зустрічі четверта спортсменка запасна і може фехтувати в разі заміни якоїсь спортсменки у команді. Більше чотирьох спортсменок не може брати участь та представляти свою країну у змаганнях. Тому ці спортсменки провели меншу кількість поєдинків так як не завжди приймали участь у командних змаганнях.

Спортсменка Шемякіна Я. провела найбільшу кількість поєдинків у командних змаганнях, так як вона є лідером команди і приймала участь у всіх змаганнях сезону.

Найкраща результативність у командних змаганнях у спортсменки Шемякіної Я. 73,9%. У Бейжура Ф. 38,9 % та Івченко А. 33,3% низька

результативність. Почкалова А. 40,0% та Пантелєєва К. 40,0% середня. Кривицька О. 51,3% вище середнього.

Проаналізувавши поєдинки у командних змаганнях ми можемо побачити, що не всі спортсменки беруть участь у змаганнях, а тільки чотири із них. Тому не всі можуть показати результат у командних змаганнях так як не беруть участь у них. Кожна спортсменка може потрапити у склад команди та брати участь у командних змаганнях згідно рейтингу федерації фехтування України (рисунок 3.2).

На протязі сезону 2014-2015 спортсменки збірної України найчастіше проводили поєдинки у командних змаганнях з представницями команди Румунії, було проведено 42 поєдинки, які завершилися 9 разів перемогою, 19 поразкою та 28 нічиєю. На стадії поєдинків з 9 – 16 місце було проведено 9 поєдинків, які завершилися 3 перемога, 3 поразка, 3 нічия, $\frac{1}{4}$ стадія 24 поєдинки, які завершилися 4 перемога, 13 поразка, 7 нічия, $\frac{1}{2}$ стадія 9 поєдинків, які завершилися 2 перемогою, 3 поразкою та 4 нічия. Ця команда посідає перше місце в світовому рейтингу, та протягом сезону на всіх змаганнях здобуває призові нагороди (таблиця 3.5).

Було проведено 27 поєдинків з представницями Франції, які завершилися 12 перемогою, 8 поразкою, 7 нічия. На стадії з 11- 16 місце було проведено 9 поєдинків, які завершилися 5 перемога, 2 поразка, 2 нічия, 5-8місце було

проведено 9 поєдинків, які завершилися 2 перемога, 4 поразка та 3 нічия, на стадії 3-4 місце було проведено 9 поєдинків, які завершилися 5 перемогою та 4 поразкою. Команда посідає восьме місце в світовому рейтингу.

З представницями Китаю було проведено 21 поєдинків, які завершилися 9 разів перемогою, 8 поразкою та 4 нічиєю. На стадії з 9-10 місце було проведено 3 поєдинки, які завершилися 2 поразкою та 1 нічия, з 5-8 місце було проведено 9 поєдинків, які завершилися 6 перемогою, 2 поразкою та 1 нічиєю, 1/8 стадія 9 поєдинків, які завершилися 3 перемога, 4 поразка та 3 нічия. Команда посідає друге місце в світовому рейтингу, та протягом сезону на всіх змаганнях здобуває призові нагороди.

Таблиця 3.5

Індивідуальні показники результативності спортсменок збірної команди України на різних стадіях командних змагань

Стадія змагань	Кількість нанесених уколів спортсменками України	Кількість нанесених уколів суперницями спортсменок України	Середня різниця в бою
1/2	2,66±1,44	3,00±1,88	1,4±0,8
1/4	1,55±0,83	3,22±2,09	2,42±1,05
1/8	3,22±1,93	3,00±1,56	2,4±0,48
1/16	4±1,88	2,77±1,74	2,71±1,27
3-4	4,88±3,10	4,66±4,71	2,22±1,05
5-6	2,44±2,16	2,55±2,71	1,4±0,48
5-8	3±0,94	3,8±2,13	2±1,32
7-8	4,1±0,99	4,88±1,28	1,83±1,06
9-10	3,90±1,36	3,94±1,44	1,77±0,91
13-14	5±2,74	4±2,21	2,22±1,09
11-16	3,11±2,60	3±3,01	2,4±1,29
9-16	4±1,88	2,77±1,74	2,71±1,27

Було проведено 18 поєдинків з представницями Росії, які завершилися 8 перемога, 7 поразка, 3 нічия всі поєдинки відбувалися на стадії змагань з 5-8 місце. Команда посідає третє місце в світовому рейтингу, та протягом сезону на всіх змаганнях здобуває призові нагороди.

Також було проведено 18 поєдинків з представницями США, які завершилися 6 перемога, 5 поразка, 7 нічия. На стадії з 5-6 місце було проведено 9 поєдинків, які завершилися 3 перемога, 4 поразка, 2 нічия, 1/8 стадія 9 поєдинків, які завершилися 3 перемогою, 1 поразкою, 5 нічия. Команда посідає шосте місце в світовому рейтингу.

Протягом сезону було проведено 18 поєдинків з представницями Швейцарії, які завершилися 8 перемогою, 6 поразкою, 4 нічия. На стадії з 13-14 місце було проведено 9 поєдинків, які завершилися 5 перемогою, 3 поразкою, 1 нічия, на стадії з 7-8 місце було проведено 9 поєдинків, які завершилися 3 перемогою, 3 поразкою, 3 нічия. Команда посідає п'ятнадцяте місце в світовому рейтингу.

Спортсменками України було проведено 12 поєдинків з представницями Угорщини, які завершилися 4 перемога, 2 поразка, 6 нічия. На стадії 1/8 змагань було проведено 3 поєдинки, які завершилися 1 перемога, 1 поразка, 1 нічия, з 5-6 місце було проведено 9 поєдинків, які завершилися 3 перемога, 1 поразка, 5 нічия. Команда посідає дванадцяте місце в світовому рейтингу.

З представницями Італії було проведено 9 поєдинків, які завершилися 6 поразкою, 3 нічия всі поєдинки відбувалися на стадії ¼ змагань. Команда посідає дев'яте місце в світовому рейтингу.

З представницями Японії було проведено 9 поєдинків, які завершилися 5 перемога, 4 поразка всі поєдинки відбувалися на стадії ¼ змагань. Команда посідає десяте місце в світовому рейтингу.

Також спортсменками України було проведено 9 поєдинків з представницями Ізраїлю, які завершилися 3 перемога, 3 поразка, 3 нічия всі

поєдинки відбувалися на стадії з 7-8 місце. Команда посідає вісімнадцяте місце в світовому рейтингу.

Спортсменками України було проведено 9 поєдинків з представницями Польщі, які завершилися 7 перемога, 2 поразка всі поєдинки відбувалися на стадії 1/8 змагань. Команда посідає тринадцяте місце в світовому рейтингу.

Було проведено 9 поєдинків з представницями Швеції, які завершилися 6 перемога, 2 поразка, 1 нічия всі поєдинки відбувалися на стадії 1/8 змагань. Команда посідає одинадцяте місце в світовому рейтингу.

Спортсменками України було проведено 9 поєдинків з представницями Казахстану, які завершилися 6 перемога, 1 поразка, 2 нічия всі поєдинки відбувалися на стадії 1/16 змагань.

Було проведено 9 поєдинків з представницями Єгипту, які завершилися 6 перемога, 1 поразка 2 нічия всі поєдинки відбувалися на стадії 1/16 змагань. Команда посідає двадцять друге місце в світовому рейтингу.

Спортсменками України було проведено 9 поєдинків з представницями Фінляндії, які завершилися 5 перемога, 3 поразка, 1 нічия всі поєдинки відбувалися на стадії 1/16 змагань.

Також було проведено 3 поєдинків з представницями Бразилії, які завершилися 3 перемогою всі поєдинки відбувалися на стадії 1/16 змагань. Команда посідає двадцять перше місце в світовому рейтингу (таблиця 3.6).

На протязі сезону 2014 – 2015р. на стадії змагань 1/2 фехтували лише три спортсменки Почкалова А. , Шемякіна Я. та Кривицька О. всі спортсменки провели по три поєдинки на цій стадії змагань, це означає що спортсменки фехтували лише одну зустріч на цій стадії на протязі сезону. Результативність спортсменок Почкалова А. 1 перемога, 2 поразки, різниця рахунку (5%), Шемякіна Я. 2 поразки, 1 нічия, різниця рахунку (2%), Кривицька О. 2 поразка, 1 нічия, різниця рахунку (3,3%).

На стадії ¼ змагань приймали участь п'ять спортсменок Шемякіна Я., Почкалова А., Кривицька О., Івченко А., Бейжура Ф. серед шпажисток збірної команди України найбільшу кількість разів фехтували Почкалова А. 12

поєдинків серед яких 1 перемога, 5 поразок, 6 нічия, різниця рахунку (4,6%), Кривицька О. 12 поєдинків серед яких 5 перемога, 1 поразка, 6 нічия, різниця рахунку 3, Шемякіна Я. 11 поєдинків серед яких 4 перемога, 3 поразка, 4 нічия, різниця рахунку 4,8, Бейжура Ф. 6 поєдинків серед яких 3 перемога, 3 поразка, різниця рахунку 3,8, Івченко А. 1 поєдинок 1 перемога, різниця рахунку 3. На цій стадії змагань спортсменки провели три зустрічі. Загалом було проведено на цій стадії 42 поєдинки.

Таблиця 3.6

Результати поєдинків спортсменок збірної команди України на різних стадіях командних змагань

Раунд змагань	Перемога	Поразка	Загальна кількість поєдинків	% перемог	нічия
1/2	2	3	9	40,0	4
1/4	8	22	42	25,0	11
1/8	25	21	56	61,9	10
1/16	20	5	30	80,0	5
3-4	5	4	9	55,6	
5-6	6	3	18	54,5	3
5-8	16	7	36	64,0	7
7-8	5	4	18	50,0	7
9-10	1	1	3	0	1
13-14	5	3	9	62,5	1
11-16	5	2	9	71,4	2
9-16	4	3	12	42,9	5

На стадії 1/8 змагань приймали участь п'ять спортсменок Шемякіна Я., Почкалова А., Кривицька О., Пантелєєва К., Бейжура Ф. серед шпажисток збірної команди України найбільшу кількість разів фехтували Шемякіна Я. 18

поєдинків серед яких 14 перемога, 3 поразка, 1 нічия, Почкалова А. 13 поєдинків серед яких 5 перемога, 7 поразка, 1 нічия, різниця у рахунку 4,5, Кривицька О. 12 поєдинків серед яких 5 перемога, 4 поразка, 3 нічия, різниця у рахунку 3, Бейжура Ф. 6 поєдинків серед яких 1 перемога, 4 поразка, 1 нічия, різниця рахунку 3, Пантелеєва К. 2 поєдинки серед яких 2 поразки різниця у рахунку 1. На цій стадії змагань спортсменки провели чотири зустрічі. Загалом було проведено на цій стадії 51 поєдинок.

На стадії 1/16 змагань приймали участь чотири спортсменок Шемякіна Я., Почкалова А., Кривицька О., Бейжура Ф. серед шпажисток збірної команди України найбільшу кількість разів фехтувала Шемякіна Я. 12 поєдинків серед яких 8 перемога, 2 поразка, 2 нічия, різниця рахунку 5,2, Почкалова А. 9 поєдинків серед яких 1 перемога, 5 поразка, 3 нічия, різниця рахунку 3,2, Кривицька О. 6 поєдинків серед яких 2 перемога, 3 поразка, 1 нічия, різниця рахунку 4,2, Бейжура Ф. 3 поєдинки серед яких 1 перемога, 1 поразка, 1 нічия, різниця рахунку 2. На цій стадії змагань спортсменки провели три зустрічі. Загалом було проведено на цій стадії 30 поєдинків.

На стадії з 4 – 3 місце приймали участь три спортсменки Шемякіна Я. 3 поєдинки серед яких 2 перемога, 1 поразка, різниця рахунку 4,3, Кривицька О. 3 поєдинки серед яких 1 перемога, 2 поразка, різниця рахунку 1,3, Пантелеєва К. 3 поєдинки серед яких 2 перемога, 1 поразка, різниця рахунку 3,6. На цій стадії змагань спортсменки провели одну зустріч. Загалом було проведено на цій стадії 9 поєдинків.

На стадії з 5 – 6 місце приймали участь чотири спортсменки Шемякіна Я. 4 поєдинки серед яких 3 поразка, 1 нічия, різниця рахунку 5,2, Почкалова А. 5 поєдинків серед яких 2 перемога, 2 поразка, 1 нічия, різниця рахунку 2,4, Кривицька О. 6 поєдинків серед яких 2 перемога, 4 нічия, різниця рахунку 3,5, Пантелеєва К. 3 поєдинків серед яких 1 перемога, 1 поразка, 1 нічия, різниця рахунку 7,6. На цій стадії змагань спортсменки провели дві зустрічі. Загалом було проведено на цій стадії 18 поєдинків.

На стадії з 5 – 8 місце приймали участь усі спортсменки Шемякіна Я. 10 поєдинків серед яких 6 перемога, 1 поразка, 3 нічия, різниця рахунку 5, Почкалова А. 8 поєдинків серед яких 3 перемога, 3 поразка, 2 нічия, різниця рахунку 2,4, Кривицька О. 9 поєдинків серед яких 3 перемога, 5 поразка, 1 нічия, різниця рахунку 3,2, Пантелєєва К. 3 поєдинки серед яких 1 перемога, 2 поразка, різниця рахунку 4, Бейжура Ф. 2 поєдинки серед яких 1 перемога, 1 нічия, різниця рахунку 5, Івченко А. 4 поєдинки серед яких 1 перемога, 2 поразка, 1 нічия, різниця рахунку 4,2. . На цій стадії змагань спортсменки провели чотири зустрічі. Загалом було проведено на цій стадії 36 поєдинків.

На стадії з 7 – 8 місце приймали участь п'ять спортсменок Шемякіна Я. 6 поєдинків серед яких 3 перемога, 2 поразка, 1 нічия, різниця рахунку 6,5, Почкалова А. 3 поєдинки серед яких 2 поразка, 1 нічия, різниця рахунку 3,3, Кривицька О. 3 поєдинки серед яких 1 перемога, 1 поразка, 1 нічия, різниця рахунку 2,3, Івченко А. 3 поєдинки серед яких 2 поразка, 1 нічия, різниця рахунку 2,6, Бейжура Ф. 3 поєдинки серед яких 1 поразка, 2 нічия, різниця рахунку 1,3. На цій стадії змагань спортсменки провели дві зустрічі. Загалом було проведено на цій стадії 18 поєдинків.

На стадії з 13 – 14 місце четверо спортсменок Шемякіна Я. 3 поєдинків серед яких 2 перемога, 1 поразка, різниця рахунку 5, Почкалова А. 3 поєдинки серед яких 1 перемога, 1 поразка, 1 нічия, різниця рахунку 5,3, Кривицька О. 2 поєдинки серед яких 1 поразка, 1 нічия, різниця рахунку 2, Бейжура Ф. 1 поєдинок який завершився поразкою, різниця рахунку 1. На цій стадії змагань спортсменки провели одну зустріч. Загалом було проведено на цій стадії 9 поєдинків.

На стадії з 11 – 16 місце троє спортсменок Шемякіна Я. 3 поєдинків які завершили перемогою, різниця рахунку 6, Почкалова А. 3 поєдинки серед яких 2 перемога, 1 нічия, різниця рахунку 3,2, Бейжура Ф. 3 поєдинки серед яких 1 перемога, 1 поразка, 1 нічия, різниця рахунку 2,5. На цій стадії змагань спортсменки провели одну зустріч. Загалом було проведено на цій стадії 9 поєдинків.

На стадії з 9 – 16 місце трое спортсменок Шемякіна Я. 3 поєдинків які завершили перемогою, різниця рахунку 5,6, Почкалова А. 3 поєдинки серед яких 2 поразка, 1 нічия, різниця рахунку 2,3, Кривицька О. 3 поєдинки серед яких 1 перемога, 2 нічия, різниця рахунку 2. На цій стадії змагань спортсменки провели одну зустріч. Загалом було проведено на цій стадії 9 поєдинків.

3.3 Порівняльний аналіз індивідуальних результатів спортсменок збірної команди України протягом сезону 2014-2015 в особистих та командних змаганнях

Нами було проаналізовано протоколи виступів шести спортсменок збірної команди України протягом одного сезону 2014-2015 р. (Шемякіна Я., Почкалова А., Пантелєєва К., Кривицька О., Івченко А., Бежура Ф.).

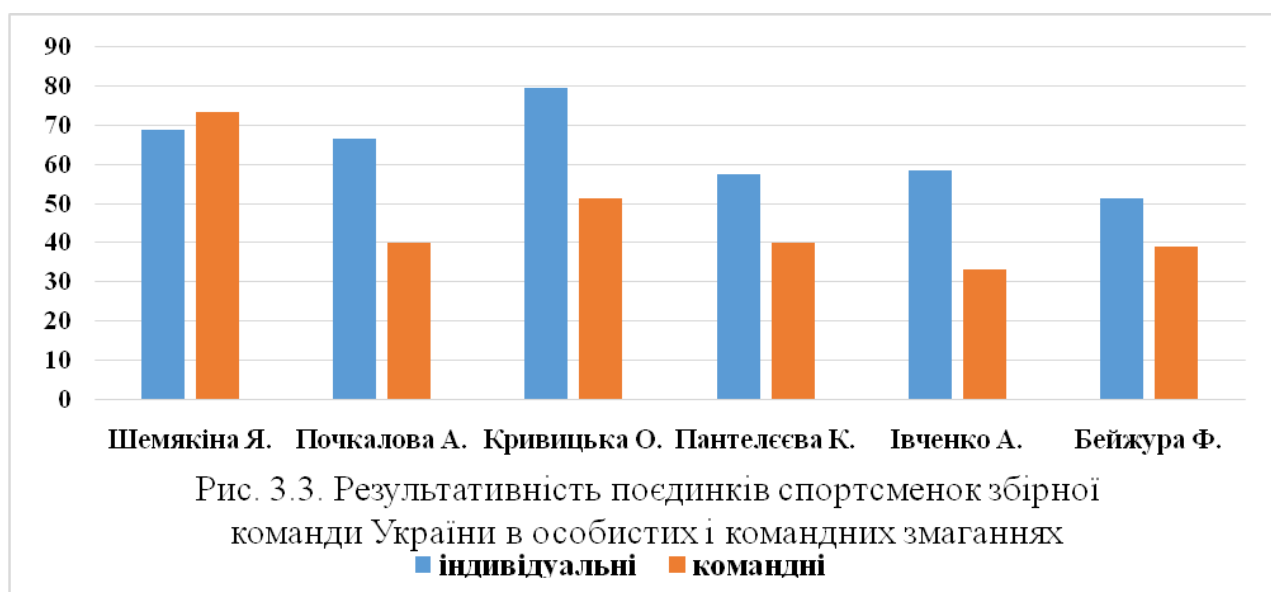
В особистих змаганнях протягом сезону брали участь усі вище перераховані спортсменки. Загалом вони провели 264 поєдинки, серед яких 173 поєдинки закінчились перемогою, а 91 – поразкою. В турі прямого вибування на 15 уколів було 44 перемоги та 36 поразок. У боях на 5 уколів – 127 перемог та 55 поразок.

Це дає змогу стверджувати, що у поєдинках на 5 уколів спортсменки виступають більш успішно, ніж на 15. У турі попередньої кваліфікації найкраща результативність у спортсменок Шемякіної Я. 100,0% перемог та Кривицької О. 90,2% у решти спортсменок Почкалова А. 65,2%, Івченко А. 62,5, Пантелєєва К. 60%, Біжура Ф. 56,7. У турі прямого вибування найкраща результативність Почкалової А. 70,0% та у Шемякіної Я. 60,9% у решти спортсменок Пантелєєва К. 50%, Кривицька О. 46,2%, Івченко А. 40%, Біжура Ф. 28,6%.

У особистих змаганнях найкращу результативність показали Кривицька О. 79,6% та Шемякіна Я. 69% у решти спортсменок Почкалова 66,7%, Івченко А. 58,6%, Пантелєєва К. 57,4%, Біжура Ф. 51,4% (рисунок 3.3).

У командних змагання брали участь спортсменки, які на момент проведення турніру входили в четвірку найсильніших за національним

рейтингом (протягом сезону таких спортсменок було шість). Загалом у командних змаганнях було проведено 246 поєдинків, серед яких 100 перемог, 86 поразок та 60 разів поєдинки закінчувалися нічиєю. Найбільш вдало виступили Шемякіна Я. та Кривицька О., які брали участь в усіх змаганнях. У командних змаганнях найкращу результативність показала Шемякіна Я. 73,9% та Кривицька О. 51,3% решта спортсменок Пантелєєва К. 40%, Почкалова А. 40%, Біжура 38% та Івченко 33,3%.

Проаналізувавши індивідуальні та командні змагання, можна стверджувати, що лише дві спортсменки Шемякіна Я. та Кривицька О. показали високий результат в обох видах змагальної програми. Результативність цих спортсменок і в особистих і командних змаганнях була більшою ніж 50%. Це дає підстави вважати їх «універсалами».

ВИСНОВКИ

1. Особистих та командні змагання відрізняються рядом ознак. В особистих змаганнях спортсмен сам вирішує, як буде проводити поєдинок і лиш від нього самого залежить результат. А в командних змаганнях кожен учасник має дотримуватись стратегії і тактики командного поєдинку. Спортсмени діють як одне ціле, результат змагальної зустрічі залежить від узгодженості дій всіх учасників команди. Таким чином складання індивідуальних характеристик спортсменів в особистих та командних змаганнях дає змогу визначити особистих, командних бійців і так званих універсалів.

2. У особистих змаганнях найкращу результативність показали Кривицька О. 79,6% та Шемякіна Я. 69% вони провели різну кількість поєдинків, але співвідношення виграних та програних поєдинків дає змогу побачити в загальному їхню результативність протягом сезону. В особистих змаганнях спортсмен виробляє свій особливий почерк взаємостосунків із суперниками, ведення боротьби, знаходить свої неповторні способи забезпечення мотивації діяльності, реалізує характерним для нього шляхом особливості свого темпераменту, характеру та здібностей.

3. Командні У командних змаганнях найкращу результативність показала Шемякіна Я. 73,9% та Кривицька О. 51,3% ці спортсменки були у складі команди та приймали участь на всі командних турнірах протягом сезону. Успіх у командних змаганнях залежить від досягнутого рівня взаємодії партнерів по команді, їх взаєморозуміння, міжособистісних стосунків та розуміння взаємної відповідальності за результат. Спортсменки повинні володіти якостями які пов'язані з проявом спортивної надійності : загальна емоційна стійкість, стійкість у поведінці та у настрої, зібраність, воля до перемоги, контроль своїх емоцій, внутрішня дисциплінованість, взаєморозуміння у командні.

4. Протягом сезону спортсменки збірної показували різний результат, як в особистих так і в командних змаганнях. За допомогою аналізу ми виявили, що дві спортсменки Шемякіна Я. та Кривицька О. є універсалами, так як вони показали високий результат в особистих та командних змаганнях. Решта спортсменок не змогли реалізувати себе в обох видах змагальної програми, під час сезону вони демонстрували не стабільні результати.

5. Не залежно від індивідуального стилю спортсменок для досягнення високих результатів, потрібно протягом змагального сезону давати можливість спортсменкам виступати в особистих і командних змаганнях, щоб вони намагались реалізувати себе в обох видах змагальної програми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андриевский В.А., Савчук Л.В., Изуцкивер Е.М. Основные закономерности подготовки фехтовальщика // Фехтования : Учебное пособие для тренеров. - М.: Физкультура и спорт, 1964. - С. 17-23.
2. Аркадьев Е. И. Тактика в фехтовании / Е. И. Аркадьев – М. : Книга по Требованию, 2011. – 124 с.
3. Бакум А.В. Особенности техники атакующих действий в фехтовании на рапирах в условиях новых правил соревнований // Probleme actuale ale nejrîei și practicii culturii fizice (Problems and practice of physical culture). – Kishinev: USEFS. – 2010 – С. 157-162.
4. Бакум А.В. Современные тенденции технической подготовки фехтовальщиков / Бакум А. В. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2011. – № 8. – С. 12
5. Бакум А.В. Атакующие действия в соревновательной деятельности рапиристов высокой квалификации / А. В. Бакум // Физическое воспитание студентов. – Х., 2011. – №2. – С. 1 – 5.
6. Бріскін Ю. Обґрунтування засобу теоретичної підготовки юних фехтувальників (на прикладі провідних фехтувальників України) / Бріскін Юрій, Пітин Мар'ян, Задорожна Ольга // Фізична культура, спорт та здоров'я нації: Зб. наук. праць. – Вінниця, 2013. – Вип. 15. – С. 289–295. ISSN 2071-5285.
7. Бріскін Ю. Освіченість фехтувальників з теорії обраного виду спорту та олімпізму на різних етапах багаторічної підготовки / Бріскін Юрій, Пітин Мар'ян, Задорожна Ольга // Теорія та методика фізичного виховання. – Х., 2012. – № 5 (91). – С. 3-7. ISSN 1993-7989
8. Бріскін Ю. Удосконалення структури та змісту навчальної дисципліни «Професійна майстерність тренера» / Юрій Бріскін, Аліна Передерій, Мар'ян Пітин // Фізична активність, здоров'я і спорт: наук. журнал. – № 1. - Л.: ЛДУФК, 2010. – С. 74-80.

9. Бріскін Ю.А. Проблеми реалізації олімпійської освіти в умовах загальноосвітніх навчальних закладів / Юрій Бріскін, Мар'ян Пітин // Фізична культура, спорт та здоров'я нації: Зб. наук. праць.– Вінниця, 2011. – Т. 1. – Вип. 12. – С. 13-17. ISSN 2071-5285.
10. Бусол В. Характерні риси сучасного фехтування як олімпійського виду спорту / Бусол В., Азарченков П. // Молода спортивна наука України, Зб.наук.пр. з галузі фізичної культури та спорту. – Л.,2006. – Вип.10 – С. 473 – 478
11. Бусол В., Рошчін І. Обсяги та ефективність бойових дій кваліфікованих фехтувальників-шаблістів // Молода спортивна наука України: Зб. наук.пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Л., 2005. - Вип. 9. - Т. 3. - С. 335-339.
12. Войтов В.Г. Классификационная проблема тактики спортивного фехтования / Войтов В.Г. // Теория и практика физ. культуры: тренер: журнал в журнале. – 2002. – № 2. – С. 34-35
13. Войтов В.Г. Обобщающая модель продуцирования тактического действия в спортивном фехтовании / Войтов В.Г. // Теория и практика физ. культуры : тренер : журнал в журнале. – 2004. – № 9. – С. 32-34.
14. Вольфан Крюгер. Taschen guide. Руководство командой. Омега-Л. Москва-2005. 60 с.
15. Гамалий В. В. Особенности применения атакующих действий высококвалифицированными фехтовальщиками на шпагах (по результатам чемпионатов Европы и мира 2007-2008 г.г.) / В. В. Гамалий, Е.Н. Шевчук // Наука в олимпийском спорте. – К.: Олимпийская литература, 2009. – №2. – С. 23–28.
16. Гошко А.Є Особливості змагальної діяльності фехтувальників у командних турнірах / Гошко А.Є / Бріскін Ю. А./ «Індивідуалізація тренувального процесу кваліфікованих єдиноборців»: / НУФВСУ. — К.: Олімпійська література, 2016. — С. 20-24.

17. Житлов В.В. Индивидуальный стиль боевой деятельности фехтовальщиков / Житлов В. В., Турецкий Б. В. // Фехтование : сб. ст. – М., 1983. – С. 18 – 21
18. Задорожна О. Теоретична підготовка фехтувальників: стан та перспективи наукових досліджень / Задорожна Ольга // Спорт та сучасне суспільство: матеріал. V відкритої студ. наук. конф. – К. : Інтер-Сервіс, 2012. – С. 12-15.
19. Келлер В.С. Теоретико-методичні основи підготовки спортсменів / Келлер В. С., Платонов В. М. – Л., 1993. – 268 с.
20. Келлер В.С. Тренінг фехтовальщиків / Келлер Володимир Станіславович, Тышлер Давид Абрамович. – М.: ФиС, 1972.- 182 с.: ил.
21. Ківернік О. Організаційні особливості процесу фізичного виховання у вищих навчальних закладах України / Ківернік О., Городянський С., Пітин М.П. // Слобожанський науково-спортивний вісник. – Харків, 2008. – №.1-2. – С. 20–22
22. Лопатенко Георгій, Туманова Валентина, Гацко, Олена Володимирівна (2015) Применение мобилизационных внутренировочных средств в процессе предстартовой подготовки спортсменов в видах единоборств (на примере фехтования) Физическое воспитание студентов.
23. Мельник М. Студентський спорт: перспективи наукових досліджень / М. Мельник, М. Пітин // Спортивний вісник Придніпров'я: наук.-практ. журнал. – Дніпропетровськ, 2015. – № 3. – С. 73–76.
24. Мовшович А.Д. Использование средств ведения поединков квалифицированными фехтовальщиками / А.Д. Мовшович, А.М. Поляков // Фехтование. – 1986. – С. 33 – 34.
25. Мороз О. Залежність стилю змагальної діяльності фехтувальників. - шпажистів від особливостей темпераменту / О. Мороз, В. Бусол // Молода спортивна наука України : зб. на-ук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Л.,- 2006. – Вип. 10, т. 2. – С. 274 – 280.

26. Мороз О. Обсяги та результативність бойових дій кваліфікованих фехтувальників-шпажистів упродовж поєдинку [Текст] / О. Мороз // Теорія і методика фізичного виховання і спорту : Науково-теоретичний журнал для спеціалістів у галузі фізичного виховання і спорту. - 2010. - N 3. - С. 43-46

27. Мороз О. Особливості темпераменту фехтувальників-шпажистів різних стилів змагальної діяльності / Олексій Мороз // Молода спортивна наука України. – Л., 2006. – №2. – С. 35 – 43.

28. Национальная федерация фехтования Украины [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://nffu.org.ua>

29. Особливості змагальної діяльності збірної команди з фехтування України на шпагах серед жінок прикладі чемпіонату світу-2015) / Гошко А.Є / Бріскін Ю. А./ «Індивідуалізація тренувального процесу кваліфікованих єдиноборців». Матеріали наукової конференції 2016 р.

30. Парамонов С.В. Подготовка шпажиста / С.В.Парамонов. – К.: Здоров'я, 1986. – 136

31. Пітин М. Авторська модель системи знань спортсменів / Пітин Мар'ян // Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). – К. : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2013. – Вип. 10 (37). – С. 89–95.

32. Пітин М. Загальна характеристика концепції теоретичної підготовки у спорті / Мар'ян Пітин // Молода спортивна наука України : зб. наук. праць з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини / За заг. ред. Є. Н. Приступи. – Л. : ЛДУФК, 2014. – Вип. 18, т. 1. – С. 213–218

33. Пітин М. Засоби теоретичної підготовки у системі багаторічного удосконалення спортсменів / Мар'ян Пітин, Ольга Задорожна // Молода спортивна наука України : зб. наук. праць з галузі фіз. вих., спорту і здоров'я людини. – Л.: ЛДУФК, 2013. – Вип 17, т. 1. – С. 169–173.

34. Пітин М. Інформація про відомих спортсменів та тренерів як складова теоретичної підготовки у стрільбі з лука / Мар'ян Пітин, Наталія

Стецькович // Фізична культура, спорт та здоров'я нації: Зб. наук. праць.– Вінниця, 2012. –Вип. 13. – С. 196-203. ISSN 2071-5285.

35. Пітин М. Оцінка ефективності експериментальної програми теоретичної підготовки юних стрільців з лука на початковому етапі тренування / Мар'ян Пітин, Юрій Бріскін, Юрій Можаровський // Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура. – Івано-Франківськ, 2013. – Вип. 18. – С. 202–207.

36. Платонов В. Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения : [учебник для студ. высших учеб. заведений физ. воспитания и спорта] / В. Н. Платонов. – К. : Олимпийская литература, 2004. – 808 с.

37. Проблеми формування складу команди спортсменок у фехтуванні на шпагах / Гошко А.Є / Бріскін Ю. А./ «Індивідуалізація тренувального процесу кваліфікованих єдиноборців» : матеріал. X Всеукр. студ. наук. Інтернет-конф. Дидактико-методичні аспекти фізичної культури (у рамках XIV Міжнарод. наук.-практ. конф.) [Електронний ресурс]. – Херсон : ХДАФК, 2015. – С. 104–106. – Режим доступу: http://hdafk.kharkov.ua/docs/konferences/stud.konf_10_12_2015.pdf

38. Родионов А.В. Психологические основы тактической деятельности в спорте / Родионов А.В. // Теорія и практика физ.культуры.- 1993.-№2.- С. 7-9.

39. Рыжкова Л. Г. Тактическая информация о намерениях на применение разновидностей действий в фехтовальном бою / Лариса Геннадьевна Рыжкова // Ученые записки. – 2011 – № 3. – С 173 – 178

40. Рыжкова Л.Г. Проблемы усовершенствования процесса технико-тактической подготовки фехтовальщиков на этапе углубленной тренировки / Л. Г. Рыжкова // Современный олимпийский спорт и спорт для всех : VII Междунар. науч. конгр. – Минск, 2003. – Т. 3. – С. 127 – 128 Платонов В. Н.

41. Синицин М.М. Биомеханические аспекты управления атакующими действиями фехтовальщиков // Вопр. физического воспитания студентов. - Л., 1987. - Вып. 18. С. - 75 - 88.

42. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения : [учебник для студ. высших учеб. заведений физ. воспитания и спорта] / В. Н. Платонов. – К. : Олимпийская литература, 2004. – 808 с.

43. Спортивное фехтование : учеб. для вузов физической культуры / под общ. ред. Д. А. Тышлера. – М. : Физкультура, образование и наука, 1997. – 385 с.

44. Степанченко Н. Порівняльний аналіз структури особистості і тих хто не займається спортом / Наталія Степанченко, Іван Дупнак // Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення: матеріали II Регіон. наук.-практ. конф. – Л: ЛДІФК, 2000. – С. 43 – 44.

45. Турецкий Б. В. Стили боевой деятельности фехтовальщиков / Б. В. Турецкий // Системное исследование индивидуальности. – Пермь, 1991. – С.120 – 121.

46. Турецкий Б.В. Обучение фехтованию / Б.В. Турецкий. — М.:Академ. проект, –2007. — 124 с.

47. Турецкий Б.В. Создание боевого „портрета” суперника и плана поединка // Фехтование: Сб. статей.- М.: Физкультура и спорт, 1984.- С.36-40.

48. Тышлер Г.Д. Приемы передвижений и методика их тренировки у фехтовальщиков на рапирах / Г.Д. Тышлер (Россия), Ким Енг Су (Республика Корея). – М.: Принт Центр; РГУФК, 1995. – 16 с.

49. Тышлер Д. А. Программирование тактических знаний в системе многолетней подготовки фехтовальщиков / Д.А. Тышлер, Л.Г. Рыжкова // Теория и практика физ. культуры : тренер : журнал в журнале. - 2006. - № 4. - С. 28-31.

50. Тышлер Д. А. Спортивное фехтование: уч. для вузов физ. культуры / Ред. Тышлер Д. А. – М.: ФОН, 1997. – 389 с.

51. Тышлер Д. А. Фехтование. Техничко-тактическая и функциональная тренировка / Д. А. Тышлер, Л. Г. Рыжкова. – М. : Академический Проект, 2010. – 183 с.

52. Тышлер Д.А. Фехтование: учебник для институтов физ. культуры / Ред. Тышлер Д.А. – М.: ФОН, 1978. – 336 с.
53. Тышлер Е.Г. Теоретические и методические предпосылки освоения терминологии спортивного фехтования / Тышлер Е.Г. // Теория и практика прикладных и экстремальных видов спорта. – 2010. – 4. – С. 12-15
54. Тышлер, Д.А. Фехтование. От новичка до чемпиона : технологии спорта / Д.А. Тышлер, Г.Д. Тышлер. – М. : Академический проект, 2007. – 232 с.
55. Федерация фехтования России [Электронный ресурс] Режим доступа: <http://rusfencing.ru>.
56. Шаламова О.В. Обоснование содержания и направленности тренировочного процесса фехтовальщиков-шпажистов в соревновательных микроциклах с использованием антиоксидантных препаратов / О.В. Шаламова // Ученые записки университета им. П.Ф. Лесгафта. – 2012. – № 1 (83). – С. 156-159 (0,3).
57. Шевчук Е. Н. Современные тенденции организации технико-тактической подготовки квалифицированных фехтовальщиков /Е. Н. Шевчук //Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання та спорту. – 2008. – № 3. – С. 139-143.
58. Шевчук Е. Н. Состояние проблемы технико-тактической подготовки квалифицированных фехтовальщиков / Шевчук Е. Н. // Современный олимпийский спорт и спорт для всех : тез. докл. XI Междунар. науч, конгр. – Минск, 2007. – Ч. 3. – С. 56 – 59
59. Шевчук О. М. Удосконалення техніко-тактичних дій висококваліфікованих фехтувальників на шпагах з використанням комп'ютерного моделювання: автореф.дис. ... канд.наук з фіз..виховання і спорту : 24.00.01 / Шевчук Олена Миколаївна. – К., 2010. – 22с.
60. Briskin Yu. Indicators of special training of highly skilled archers in pre mesocycle / Yuriy Briskin, Maryan Pityn, Sergey Antonov // Journal of Physical Education and Sport (JPES). – 2011 – Vol. 11 (3). – Art 51. – p. 336 – 341. p-ISSN:

2247 – 8051. Режим доступу: <http://efsupit.ro/images/stories/imgs/JPES/2011/9/Microsoft%20Word%20-%20Art%2051.pdf>

61. Pityn M. Theoretical training in fencing: state and prospects of researches / Maryan Pityn, Yuriy Briskin, Olga Zadorozhna // Фізична активність, здоров'я та спорт: наук. журнал. – Л.: ЛДУФК, 2012. – № 3 (9). – С. 23-28. – ISSN 2221-1217

62. Federation Internationale d'Escrime. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fie.ch>

63. MOL World fencing championships – [Electronic resource]: Режим доступу: <http://fie.ch/download/calendar/en/2015-242.pdf> (дата звернення: 17.01.2016).